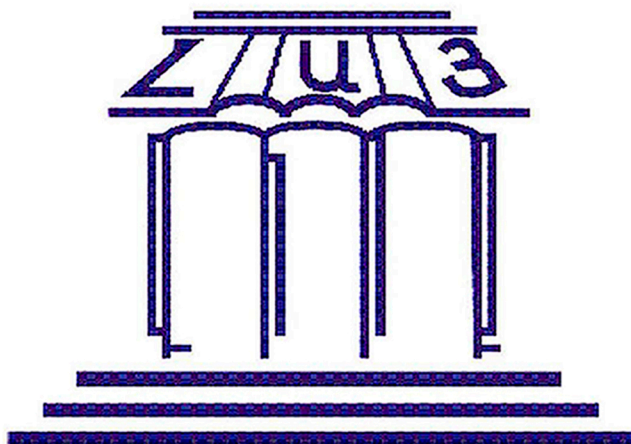

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

5775

Ujhp tray

Ujruh sue

h' h' h' h' h' h'

g. Da Lhu
1921

891.55

U-52

3. 1875-1876

86

ԱՆՆՆՆ

ՀԻ ՀԻ ՀԻ, ՀԱ ՀԱ ՀԱ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
Ա. ՊՐԱԿ

2011

Զաւարթութիւնը առաջին պայմանն է սուղ-
ջութեան, Թ. ԱՄԻՐԵՆՑ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵԿՈՅՑ

Սինեմաէն մտաք... օրշախններուն
խաւս արգիլուած է. սակաւագուծներ օ-
րինակսն ինտայնդուի կ'ենթարկուին:

Տպագրութիւն եւ ճրատարակութիւն
Մ. ՅԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

1921 2003

891.99
Ա. 52

91 92
2-52

ՀԻ ՀԻ ՀԻ, ՀԱ ՀԱ ՀԱ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
Ա. ՊՐԱԿ

Զուարթութիւնը առաջին պայմանն է առողջութեան.
Յ. ԱՄԻՐՅԵՆՑ

ԿԱՐԵԻՈՐ ԶԵԿՈՅՑ

Սինեման մոտսր... օրրախնիններուն՝
խաւի արգիշուած Խ. անաստղները օ-
րինակսն հեռապնդումի կ'ենթարկուին:

Տպագրութիւն եւ հրատարակութիւն
Մ. ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

1921

ՄԻՆԷՄԱ... ՀԻ ՀԻ ՀԻ ՀԱ ՀԱ ՀԱ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՅՈՂՈՒԱԾԱԶԱՐԲ

Ա.

ԽԼԱՎՈՒՋ ՄԱՐԵԱՄԸ

Հանձարեղ խալովուդ մը աղջկան մը մօրը դիմելով,

— Ուսկուկ հանրմ աչքդ լուս, աղջկանդ խամէթը պացուեցաւ, ծառքիս տակը տէլիկանլը մը ունիմ քի է՛ն ըլլայ ալ նէ տախտար կ'ըլլայ, փելիճ աղջկանդ փելիճ թէքը, փնտտելով ծառք հանցնիր:

— Օյն չըլլայ Մարիամ տուտու.

— Երաւ որ խալմըս կը մնայ անանկ պաներ մտքէդ անցունես, նէ, հէմէն քաննրմէկ քաննուերկու ճիւղան մը, սոյլու սոյլու հէմ ալ կուտու.

— Սուտ չըլլաս Մարիամ տուտու.

— Հիմայ քնձի նայէ՛, չարչըն կալքախճըլար պաչըն իրեք հատ խանութ ունենայ նէ աղէկ է.

— Է՛ն.

— Պէյ օղլուն աղբուռն մաղաղա մը ունենայ նէ աղէկ է.

— Է՛ն.

— Խաաիգեղին մօտան տուն մ'ունենայ նէ աղէկ է.

— Է՛ն.

— Մախրըղեղին կէօպէկը քաղինօ մ'ունենայ նէ աղէկ է:

— Շատ աղէկ ամա նայինք հէլէ իրաւ է.

— Կ'ըսեմ կոր քեզի.

Երեք օր ետքը նշանաւոր ու երեք չարախ կտքն ալ հարսնիր, երեք ամիսէն ալ փեսան իր ներկը դուրս կուտայ, փոքն ու ղուխը դառարկ պալուն սօրօջ մը...

ԱՂԶԿԱՆ ՄԱՅՐԸ.— Ընձի նայէ Մարիամ տուտու՛ւ, բրածդ վայրենց, փեսա չարչըն խանութներ, Պէյօղլուն մաղաղա, Խաաիգեղին Մօտան, ու Մախրըղեղին կէօպէկն ալ քաղինօ ունի կ'ըսէիր կոր. ո՛ւր մնաց. մէկը ասը չկայ եղեր.

ԽԼԱՎՈՒՋԸ.— ԱՖ կ'ըսես հանրմ, ատանք ամէնք ես ունի չըսի, հաղա ունենայ նէ աղէկ է քոք...

Լոյս 1903 Կ, Պոլիս

Թ Ի Կ Ն Ա Ծ Ո Ւ Ն Ե Ր Ը

Գոհարիկ Գոռմզարուի դուրսը պարկեշտ ձկնորսապետի մը աղ-
ջիկն էր, սա տասնհեղեղ տարեկան հառակին հօրէ ու մօրէ որր
մնաց. իրեն աչք ունեցողներ բաղմաթիւ էին, որովհետեւ բնութիւնը
արտակարգ գեղեցկութիւն և միանգամայն ճարտաստն լեզու մը
տուած էր, բան մը զոր աւելի կը հրահրէր իրեն շուրջը գեղերողները:

Նստելէ ետեւ Գոհարիկին թիկնածու ներկայացան հետեւեալ ան-
ձերը, խայրխնի Պետիկ, պալլիսնի Ճին կէօզ, Պասթըրմաճի Նազար,
Կայֆաճի Աւատիս, Սօպաճի Մամաս և Էքմէքճի Կօզիկը: Ասոնց նա-
մակները կը հրատարակենք ի ստորեւ, պայմանաւ որ յարգելի բն-
թերցողները բան մը չըսեն նամակի տէրերուն:

Կիւզելլէրին տանըսքասը, միւսէֆէրլէր նատիտէսի Գոհարիկ,

ՊԱԼԼԵՆԱԾ ԳՆՏՈՒ

պանամ զուրցեմ ըսի: Կը մեռնիմ կոր ալ սեվտաէդ, ընծի մէզար մը
խալվեր, կէնճ եմ եալուուս մեղքցիր, չէ մի ըսեր Փախիբիս, եկուր
տուտուիս հարս եղիր, քիւրէկ կը քաշեմ օրն ի բուն վարդի պէս
քեզի կը նայիմ, հինկը մէկնոց մը խօսկապ տամ պիտի, խաչ որ
լալլիս ես եմ քեզի, կիտնալըս քի չես խարուիր:

Իսկելէ պաշը կիւն կէօրմէզ սօղախին պարպա Մանօլին
մէխանէն խայրխնի Պետիկ

Ախ նասըլ ըսեմ քի միտքս հաս-
կընաս, տիյօր իրենկուն խենթի մը
պէս չըլղըն եմ, հէմ մէխանէն հէմ
խախվէն, հէմ իսկելէն հէմ տէնիզը,
ուր տեղ ալ քի ըլլամ նէ վերա
միտքիս մէջն ես դուն, ան քու չա-
միչ աչուկներդ սանքի տայիմ աչ-
ուներուս մէջն ես տնկեր, սարխօշի
պէս պան մըն եմ. չիտեմ ինչենի
ըլլէթ է աս քի տիյօր ետքը էրիմիչ
պիթմիչ կ'ըլլամ կոր, առխատաշ-
ներս ցուցուր ըսին պախըճիին, կա-
ցի ես ալ նայել տուի, բախալ նի-
յէթ նետել տուի, խարախաչըլը թը-
ֆըլ սիր քըզ սէնին ազըրն ալմը
ըսաւ. հէմէն քեզի միտքս կընաց,
նիյէթ ըրի ալթըն կըրեմ տէրտս

ՊԱՍԹՈՐՄԱՃԻ ՆԱԶԱՐ

հէտի չուվալ չէմէնիմ վար զայսերիտէն
դէլէճէլ մալլար տա չօխ վար. պիր թարափտան սաթար սաթար
եներեք, հէմ միւքէմմէլ եաշարիւք, բաղարտան բաղարտ տա փայ-
թօն իլէ կէզէրիւք. իքի կօզուումն նուրի դէլ պանա եօխ տէմէ,
հիյէրիմի պառզիմի տաղլէմէ զիրա սէնին իշիւն չըլարիլոմ:

Չարչամպա պաղար Չառըր տիպի

Պասթըրմաճի Նազար

Կէօզիւնիւ սեվտիլիմ Գոհարիկին,

Պան մ'ըսեմ պիտի չէ չըսես պիտոր, տուն ա Էօքսիւզ ու ես
ալ, ես պալլիսնի ու տուն պալլիսնի աղջիկ, մենք իրարու փէք
լալլիս ենք: հէլպէթ միտքս հասկցար, կըլօխ կըլիս տանք պսակ-
ուինք տէրն ողորմած է կ'ապրուինք, չարքաշ մանչ եմ կիտես ես,
ինչուան քի մօթիս քաշեմ նէ ճիտիս պարտքն ըլլայ տատիմ ու
պահեմ քեզ թիւճճեարի մը կնկան պէս. առտուրնէ տիյօր կիշեր կը
վազեմ ու կը կանչեմ, Ալթըրարմաճ լաքէրտամ դայմադ... Անու-
չիկ է թահընը թօփիկ... Պալլըղըմ թաղէ տի'ր... Տօլմալըզ սալ-
մալըզ միտիամ վա'ր... մէվսիմին ալ Սիլիվըրի եօզուարուն, սալա-
թալըզ խըյարը կուլիսուս վրայ կը ծախեմ, խալուս խալուուզ սէր-
կիլէն հաղարներով կը պերեմ, եանդընէն ալ փայ կ'առնեմ, աչըրմա
ալ շատ կ'իշնայ, խաչ որ իգնէ չես խարուիր, շատ ֆիստաններ կը
չինեմ, եաղ ու պալ կը կերցունեմ. ապա քեզի վառեր եմ, սա-
խըն չըլլայ չէ բես փիւշման կ'ըլլաս ըսեմ հա'...

Գարանլըզ զօվուզ պօրուճը պաշը

Պալլըզմը ձիւն կիօզ

Իքի կօզում ճափար խանում,

Փափազը կօնտէրէմ տէտիմ մինասիպ
կօրմէտիմ. էլ էլի էլէ կըլան թուլան
եալան թուլան աթալար տէրլէր. հէմ
տիլ սօլլէր պօշ սօլլէր. դալէմ ըլա իւ-
րէք սօլլէր. չինճիք մէքթուպ եաղմախ
տա մօտա տըր տէրլէր: էլ կօզուում սեվ-
տիլիմ կօզել զըզ, մէն պէնի պիլմէն ա-
մա սէնի պէնիմ կօյնումում չէքէն, ալլան
վէքիլ սէնի չօխ սեվէն. սէնին դիպի կօ-
զել մէլայիք քիմ սեվմէն, սէն տէ կօզել
պէն տէ կօզել, փէք մինասիպ եաքըր-
րուք, վար պէնիմ իլէ պսաք օլ, չօզ
զըզլար փանա վարմաք իսթիօն ամա պէ-
նիմ կօյնում սէնի չէքէն, փարա փուլա
կօզում եօխ, պէնտէ վարտաթ փէք չօխ,
մախսէնտէ օն իքի տէնկ պախիլմամ վար,

Իմ խորատիկ կէֆարիկ

Մըկա ասես կայֆաշու մի փառչա ի, եիմ կայֆաի թախում ջօջ ի, տաննուլթ խատ նարկիլա, տաննարխիսկ էլ մարմար թաշով մասա կայ. սամավար էլ խինկ խատ ունեմ. ֆինջան թապախ խիսապ չի կայ, եիմ մօպիլխան խարիբ լիբաից աւել ի, քեօ միէկ մանկըր չիմ ուուգեր, քեօ ճէմալին աշընն եմ, մար էլ չուհեմ խար էլ չուհեմ, թէք պաշ պէքեար մարդ մը եմ, ուեր դու առնաս չիէս խարուեր, քե խօրօտիկ չորեր կ'ենեմ, պէպէքի պէս խազուեցուցեմ, ամառ ճուրերն էլ կը տանեմ ուեր խաղա ամաս չիւրդընանաս, չէ չըսես խա՛ իմ խօրօտիկ անուշ աղջիկ, վալլա միէղք ինիմ կ'էնճուլթեն, դիւ դիտենաս ուեր կայրուվեմ եէս քեօ տարտից, սէօհպէթ ալա՛, դեօրն տաա՛, ըղօրդ իրք ի եա՛...

Սթապեօն Ֆէնէր տիպի թօսուն բյետի

Կայֆաշի Ասուխու

Ճան աւ ճիւղեր ճէֆէր խանում,

Կ'ըսիմ ր քի բնծի պէս աղապիմը ճահիլ աղջիկ մը պէքք է բմառ ոււմ աղջիկ տոնամ ր քի բնծի համալերտ բլլի ու տերիկ բնէ չատեր բնծի աղջիկ դեմ ճղին կու բմառ, հիշ մէկուէն միքք չեմ եներ ր նը, չիւնքի սիրտս քրդի քաշէ կու քանի եոր քրդի տեսնամ կու քի տեպ տանրս կ'եթաս ր նը սրբաիկրս վեր վեր պօթթցէ կու, չի տիմ ր քի ի՞նչ եղաւ բնծի եոր ասպէս փերուշան կ'ըլլիմ ր քրդի համար, գիշերը եաթախրս պառկիմ կու, երծիս մէջը քրդի կէլէճիմ կու, քանի եոր կ'ուզիմ քի ճէֆէրի՛ր բնիմտի պօթթցես պօթթցես կ'եթաս ր. պարիմէ քրդի առնամ ալ սայրիլամիշ ենելէն խալըսիմ, րպա անպէս չէ՛. ի՞նչ ենիմ րպա՞, անպէս մըն ալ աշքս խաճեր է քրդի եոր ի՞նչ ալ քի բլլի նէ տոնամ տի, բնծի համար վառաւիկն հեշ է, հէմ ֆէնէն շինիմ կու, հէմ թուլումպա շինիմ թախմիշ կ'ենեմ կու. հէմ ալ մէնշուր ոսպա շինիմ կու, բնծի առնաս ր նը հազար բարօք պահիմ կու, դաթը բնծմէ աղէկ ոււմ կ'ուզես ր քի առնաս. բնծմէ աղէկ կրբեիճ կ'ըլլի. էկէր ր քի տ'առնաս ր նը թէ՛ղօք խապարը տաս եոր առաւու մարրս երկիրէն բերել տամ տի, հարմնիքին հաս բլլի ու դուէն բռնէթ ենես, չըլլի՛ր րպա...

Ֆէնէրի սօղախ, Թուլումպա մէյաանը

Սօպաճի Մառաս

Նրկու աշիքրս լէօս ճուհար խաթի՛ւն,

Հասըլը քէլամ հիսապ քիթապ աքի ուր մարդիւս քօր օղլի մի պէքք է, վախա Բսթըմպօլիւ ախշընէրը անխտար շատին ուր աշքրդ խրիէ խարմիշ արէ, բմահիշ մէյն ալ ինծի եարար չին. մալխնիտ է ուր աս երկիրին օղանցան կըյրիճ մեծ ուր տի կարգընի նը՝ էվէլ պէ էվէլ մէյիլ տի տայ աղշընի մի. աս ֆախիքն ալ ատ օղանցաին մուճիպօքը քու պատուական ճէմալիդ մէյիլ տուեր է, չի կիտեմ թօֆաֆ բան մի հըսար կու անիմ, խալիպա խարառնվտա է իշ խարախօթիկ է, ատ գրիսիւմը փորս մտեր է, նէ գիշերը քուէն ունիմ նէ ալ ցորեկը բռնէթ արտիկ ունիմ, անճախ վիրա քեզի վրայ միթալաա կ'անիմ, իրիկուն ուր կ'ուլլի նը օտախ մէջը կու քաշուլթ ու քաշու մի կըյրիտիլով տիլէկ կ'անիմ, ո՛վ առըր Կողմոս Դամիանոս կ'ըսիմ, դի՛ւն գիտես, մուրաթիս դիւն խափուշտիւրմիշ անես, քեզ իմ աղաւթներ, ճուհարիս միքքին դիւն դարձ մի տաս կ'ըսիմ: Դիւն բարով գիտես ուր պայաղի մէկը չիմ. ասօրուան օրս մէնլիւր էքմէքճի Կողմոս աղա մին իմ ու Ասաուճու նիյմէթուլը Էհալին կու կերայրիմ մահալլէեօք վէ չարչուեօք. միւշտիլիներու հէտար հիսապը չի կայ, փարա դնելու տեղ չիւնիմ փարա շատ ուտող չի կայ, ես գիտեմ դիւն խըլօք աղջիկն էս ու տիպէճէեօք կու խոյհրիս, ասէնկ անմենապայտվական լօտմա մի չես փախցներ, դաթը խամէ բարո՞վ վո՛ւր տի դնես: իմի տիւնեան էշըս մէնէնաս չի կայ, խելքիդ կ'օնչէ ուր տիւն դայ. մոււմով ու խուսիլով ձեռք չիմ օտնիք, տ'առնես ուր հայտի հայտի տ'առնես. խրամէթդ ճիւղարովը դօռա է եկեր: Իշտէ գիտցիք ուր խաս ֆուանճըլալով ու խայմախով պէպէմիշ տի անիմ քու նազենիմ հնաամրդ:

Ահա չամիչ կէօղիւնիւ սէվաիւկիւմ բարով աղջի՛նկ, բոխտ ես ու էոկջ Ասվամ բոխտ տիլլիս, անմեն:

Ալեմիւշ օճախ, խարալու ֆուռունը,
Մառայ Դըխտոսի
Էֆիկիճի Կօղիկ

Դրեցաւ գիրս Իանակին պահույր չորեքշաբթին Պապայու փուռին վերնատիւնը:

«Լոյս» 1904 Կ. Պոլիս

Գ.

ՊԱՐՏԱՏԵՐՆԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԸ

1. Գիտեմ ուշացուցինք ազնիւ պարոնս, կ'աղաչեմ ներողամիտեղէք, իրաւ որ ամօթով մնացի, քիչ օրէն կը կարգադրենք անհոգ եղէք:
2. Ապահով եղիր դալ շարժու անպատճառ կը վճարեմ:
3. Մի անապարէք եղբայր, գրպաննիդ գիտցէք, մինչեւ ամսեղուիս ստակնիդ կ'առնէք:
4. Նեղութիւն ունիմ քիչ մը տոնն ես սպասէ:
5. Այսչափ համբերեցիր քիչ մ'առնն ես սպասէ ի՞նչ կ'ըլլայ:
6. Միտքս է եղբայր պիտի վճարեմ, բայց առայժմ պատրաստութիւն չունիմ:
7. Այսօր վճարումներ ունիմ դալ շարժու եկու:
8. Հիմայ չունիմ բայց շարժու մէջ բան մը կ'ընենք:
9. Մեծ բան մը չէ կուտանք, ուրիշ անգամ եկուր:
10. Ես ուղի չեմ տար սիրելիս, ունենամնէ կը հանեմ կուտամ:
11. Մինչեւ հոս դալու ձանձրութիւնը մի ունենաք, ես անձամբ կը բերեմ:
12. Ունեցած տոնն չեմ դար, դժբաղդարար այսօր ալ զացուն ստակ չկայ:
13. Ձէքեր ունիմ գանձելիք առնելուս պէս կը դրկեմ:
14. Մենք պարտաճանաչ մարդ ենք, հարկ չկայ նեղել:
15. Հիմայ չեմ կրնար, վաղը կամ միւս օր հանդիպէ:
16. Գուռաւն զրամի կ'սպասեմ, փութան առնելուս պէս կը վճարեմ:
17. Համբերութիւն, քիչ տոննէն կը վճարուի. Աստուած ողորմած է:
18. Կ'աղաչեմ տոնն մ'ալ համբերէ:
19. Դուն մենէ չեմ կորսնցներ, յաջողութիւն մ'ըլլայ նէ էն առաջ քու ստակդ պիտի տամ:
20. Շատը գնաց քիչը մնաց քիչ մ'ալ սպասէ:
21. Տեղէ մը ստակ պիտի դայ, առնեմ նէ էն առաջ քու հաշիւդ պիտի փակեմ:
22. Այնպէս չեմ հաշիւ մ'առնիմ մինչեւ որ չկարգադրեմ մարդու ստակ մըն ալ չեմ կրնար տալ:
23. Այս միջոցիս տունը հիւանդ ունիմ անով դժբաղդած եմ, ուրիշ տոնն եկուր:
24. Ես ալ շատ մը պահանջքներ ունիմ, բան մըն ալ չեմ կրր-

նար կ'որ փրցունել, մէկ կողմէն առնելու եմ որ կարենամ միւս կողմէն պարտքերս հոգալ:

25. Քիչ մը առաջ գայիք, ի՞նչ ընեմ. ձեռն առաջ ուրիշներուն տուի. ի՞նչ գիտնայի թէ այս պահուն պիտի գար:

26. Աստուածս գիտէ ես, սիրտս կայ բայց ձեռքս չի կայ ի՞նչ ընեմ:

27. Այս օրեր չեմ կրնար տալ, մինչեւ ամսու վերջ պիտի սպասես:

28. (Մշակին) Թորոս միտքս ձգէ, միւսիւն փարոս շարժօր դրկենք:

29. Խաչ որ դալ շարժու կուտանք:

30. Աստուած ինձի ու ես ալ քեզի:

31. Ի՞նչ է ան եղբայր, ալ մարդ պարտք ունեցած չէ, կամայ կամաց առ:

32. Կամաց կամաց բանք ես' հողիդ ելու:

33. Գնա բանդ պէ', հիմայ գործ ունիմ փարա ուղիւ ժամանակն է:

34. Քանի՞ փարադ պախմիշ եղաւ... կամաց կամաց:

35. Նիւթապէս նեղ վիճակ մ'առնիմ, կը ցաւիմ թէ չպիտի կրնամ տալ:

36. Սանթիմ չեմ կրնար տալ, ինչ որ կ'ուզես ան բրէ:

37. Պախմաքճրեա մա՞լ մը դարտրտրն... կէնիչը ելլամ նէ օր մը կուտամ:

38. Ո՞ր քարն որ ամուր է դուիդ անոր զարկ:

39. Աւելորդ խօսք չեմ ուղեր, չունչդ դատարան առ:

40. Ալ երկան բրիր... չունենամ նէ հողի՞ս պիտի առնես:

Հանրագիտակ Կ: Պոլիս 1905

Գ.

ԱՎՆՅԻՆԵՐՈՒՆ ԲԱՌԹԻԹԸ (*)

Պոլսոյ Եկեղեցի-Գաբու թաղը երկարիկ փողոց և ցած տան մը մէջ կը բնակէր Ակնայ Ապուշէյն գիւղացի Օվրնէս աղան որ Ակնցիներու կիրակի օրուան բաւոյթին բնատնեօք ներկայ դռնուկու առաջագլուխէն նայի չափ խոշոր ճերմակ մէճիտ մը ցնծալով երկու տոմսակ կը գնէ և շարաթ իրերկուն իր պատուական կիսին ճախս մը բնկով՝

— Խաթիւն, դաս հայէ ուր ըսիմ, սա վրթիյները (տոմսակներ) կու հայիս, վաղը ասով Ակինը փարթիկին տի տանիմ՝ հնչուի Պէկիսօղ, հրժուի իրերկուն ֆօն վախթի տ'օնցընինք.

— Տէ՛ ալ չէ կ'ըսիմ, կինէ մի պաշլայիք, ալ ի՞նչ կայ չի կայ, կիրակի օրով հնչուի իրերկուն Փարթիկօնց տիւնը զէհէր թուղթ տի դառնընինք ու պէկիսօղ իրերկուն խօղ բսկով էլլիկ տ'իլլինք. քրի մեղա՛, աւ ի՞նչ բան է լիւն, չիկիտիմ, սեպէ թը մենք ֆոս մարդ չինք, էսմէն մարդ ալ կնիկ կու կալլէ նը քրչիյ մի օտուն օր է, աբեւ կու սալբիէ, քրի մէղա՛, մեղա դիւն ալ օր մի օրանց բսէ թը կնիկ եկուր բարօս մի նստինք Պօղօղ իչին երթանք ուր քչիյ մի հալա կլլիս տէ իլլիներդ լնաւ. հայէ հրլա տանք քօշան կրդկրտիւ լով կրդկրտելով տաքիւն էղայ, տես թը վախթուան տիւնիւն թեանս պրոպրդտիւն էնտիմով Ուսկուլր կու մանիմ, ըսի թը չըսիմ. . .

— Բարով ևս հասկցեր, ևս կ'ըսիմ թը մարքտ մօն է բերեր, գիւն կ'ըսես թը տօնն է բերեր, հայէ՛, հայէ հրլա բնչ է կնիկ, մեր Ակինը դրպատիւններին հարլաթ լլնի տեյնի Ակինը ինկերութիւնը բարօս մի բռնից ուր կէս մէճիտիւնաց տսնիկ մէյմէկ ֆրթիցներով բարօս տի մննենք ու տ'հհանք Պօղաղ իչին Պէկիսօղ կ'ըսին ծովին քինարը գեղ մի կայ ֆոն տեղուկս բարօսէն գիւրս տ'իլլինք, ֆոն քրչիյ մի վերը Ակինը Գօթաօշներէն (Դշանուոր-երեւելի) Արրիհամ փաշային եզին (պարտէզ-անտառակ) կայ, մէջը սրի սրի ծառեր կան, սեպէ թը մեր Ակինը բարալլրբիններն պէս.

Կինը բնգմիցիով՝ — Մեջը տօնն ծառ ալ կայ.

— Պէկի, գաննա տօնն ալ տի կննայ խնծօր ալ. հաթտա խօծա եկմիչի ու ալօծի ծառ պիլէ կայ. իշթէ աս ծառերուն չուքին տա-

(*) 910 Յգուս. 29ին Ակնայ Նարեկեան Կրթասիրաց միութեան ի նպաստ տրուած դաշնակաւորեալին առթիւ գրուած:

կը տի նստինք, տի խնտանք ու տի ճրվրլտանք, րրախի տի խըմինք, չալղուները տի չալին ու մեղ էլլիկ տի անին, իրերկուն ալ տէֆա քեֆով ու ճուսպուշով առօր փառօք տիւն տի դառնանք, իշթէ ասոր պափրանկաճա փարթիկ կ'ըսին, հաւցա՛ր մի հրմայեկըս:

— Ատնիկ է նը ևս քեզ մեղայ, պարիմէ պատիւնանով տօլմա մի գնիմ, Ակին հէլվա մին ալ կու չինիմ, քեղի ալ մէվդաի հրմար ի՛նչ ուր ուր պեքք է նը բեր.

— Դիւն կնիկ, կիրակուրներուդ թերթիպը նայէ, ևս խմին թէպէրեքներս տեսեր իմ. հուսնէս գէնպիլին մեջ է՝ խմին րրախիտ ալ ու մէվդաներս ալ՝ ֆախաթ քչիյ մի թէզ պատկինք չինքիմ բարօր աստղվօնց կանօս տի գայ:

Հետեւեալ առաւօտուն էրիկ կնիկ ուտելիզէնի պաշարով բեռնաւորուած չողկնաւ կը մտնեն որ ճամբայ կ'ելլէ Եկեղեցուէն Ակնցիներով լեցուած, ու հետզհետէ Պուսկարուէն, Գատրղիւզէն, Կամուրջէն, Պէշիքթաշէն, Ակիւտարէն, Գուղկուհնուքէն և վաւափորի գիւղերէն թալոր Ակնցիները ու անոնց հետ նաեւ Ակնցիութեան համակիր ոչ-Ակնցիներն ալ չողկնաւ կը լեցուին, տարիներէ հետ, մէկզմէկ կորսնցուցած Ակնցիներ գիրար կը դռնեն, ամուրի երիտասարդներ հոն իրենց նշանածոց կ'որոնեն, կը չափեն ու կը չափչրփեն, իսկ աղջկանց տէրեր՝ բարեմիտ ծնողքներ՝ առիթը չեն փոխցրներ աչքերնին խածած մանչու ծնողաց հետ տեսնուելու պատրուակ մը կ'ստեղծեն. կը խօսին ու կ'սօսուրտին, պատիւ իքրամ կ'ընեն իրարու, ակնկալութեամբ մը անչուշտ՝ մանաւանդ մայրերը. . . իսկ անոնց պարկեշտասուն խաթունիկ աղջիկները՝ երկիւղածութեամբ կը համբուրեն թագաւորոց տղու տէր եղող ներկայ ծնողաց ձեռքերը:

Կէս օր է Շողկեալը Պէշքօղ հասած է արդէն. քանի մը հարիւր Ակնցիներ և քանի մը տասնեակ ալ, ոչ-Ակնցիներ՝ ամէնքն ալ տօնական հագուստ ու կապուստով կ'ելլեն դեպ ի վեր, գէպ ի Արքահամ փաշայի անտառակը ուր ամբողջ օրը պարկով ու երգելով պիտի դրօսուին: Զատիվերէն վեր կը բարձրանան ամէնքը, Ակնցի սեղանաւոր և վաճառական ջոջ աղաներ, տիւթէր, էքմէքճի, խահվէճի, քէօմիւրճի, շէճիլլէճի, չիլիճի, դերձակ և կօշկակար էսնաֆներ, հայրեր ու մայրեր. . . բեռնաւորուած, մայր մը առջեւէն քալող իր աղջկան դառնալով՝

— Քրի աղչի՛, աս ի՞նչ թափուր փարտըխտրուելով քալիլ է, քրի մէղայ, կած ու կրակ իջաւ վրաս, մենք Ըստրմաօլլցիներին ուրիշ չի տի լընինք, աս ինչու կինն է չի կիտիմ. չէ՛ օղու չէ՛, մեղի պիտի չէ ասնիկ մօտան. մայնէ իրենք ու իրենց մօտան կլլե. . .

Վերջապէս կը հասնի թափօրը որոշուած հանդիսավայրը՝ խիտ

անտառակներով չըջնալատուած գեղեցիկ մարգագետին մը, ուր կը տեղաւորուէի ամէն ոք իր ուզած ու հաւնած տեղը, սակառներն ու զամբիւղները կը բացուէին. կ'սկսէին ուտել ու խմել, նուազը կ'սկսէի և ոգևորութիւնը ծայր կուտայ:

Կարգը կուգայ գասրիլին, երեսասարդներ կը նետուին ասպարէզ, բայց աւաղ որ տալներու խըթլըն կայ, Ակնցի աղջիկներ կամ չգիտեն և կամ չեն ուզեր պարել ամէնուն հետ. խեղճ երեսասարդները ասդին անդին կ'իյնան մէյմէկ ջամ գտնելու համար, հազար դժուարութիւններէ վերջ դէշ աղէկ կը ճարեն՝ զլիաւորաբար ոչ-Ակնցիներէ տալներ ու կ'սկսի պարը: Մեր Օվընէս աղան ու Ուսկուլ խաթունը անկիւն մը քաշուած քիֆ կ'ընէին՝ ուտելով ու խմելով, յանկարծ Օվընէս աղան պարողներու խումբը տեսնելով կը դառնայ կնոջը՝

— Աղջի Ուսկուլ, դի՛ւն արհա Այնէն նետը եկար, Ըսարմազլու խաղը չեն տեսեր, գնա մէյմի սէյրը արէ քմա մըջներին չի մննես:

Ուսկուլ խաթունը՝ ինչպէս ուրիշ կիներ, կը վազէ պարողներուն մօտ և իր կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով եւրօպական պարը կը դիտէ ու քանի մը վայրկեան յետոյ կը վազէ ամուսնոյն քով:

— Ի՞նչ մէղա, Օվընէս աղա աս ինչու կ'իյնէ, մօնչ ու աղջիկն կու գրրկուըտին ու կու դառնան. վերա կ'երթան ու կուգան. աս ի՞նչ թափուր խաղ է չիկիտիմ. ան քի ուր տ'երթան ու տիգանը՝ կոյնած անդերնին բարով է:

Այդ միջոցին պարը վարդին գօռ ձայնը կը հասնի Ուսկուլ խաթունին ականջը.

— Շին քր տա՛մ...

— Տե՛ս, հըլա տե՛ս չի տի ժամ կ'ըսէ, դէ՛հէր մօնչիւն մէկը «աս աղջիկը ինծի տիւր» քսաւ.

— Պալանտէ՛ գալալիէ՛...

— Մարիկ ու տատիկ, հըմայէկս իրար տի փետտին. վար օսնիս խաւարեալ շուն կ'ըսէ.

— Մնաւան տէօ՛...

— Կու հայիս, տւանակ ես դիւն կ'ըսէ.

— Անտիէ՛լ... Անգօ՛ո...

— Անտուկ ես գող ես կ'ըսէ Օվընէս աղա՛, վազէ հըմայ իրար տ'ըտին:

Իսկ Օվընէս աղան որ քանիցս տեսած էր արդէն Գասրիլը, կը բացատրէ.

Աղջի Ուսկուլ, ան քէլիմէները Գրուկիլիվար ին... օյնին թալիմալիներն ին, աս թալիմալի տուող էրիֆն ալ օյնին մարն է:

Պարէն յետոյ կ'սկսին քանախօսութիւնները, հոն Ակնցիները և

բիցս, չորիցս և տանիցս փառաւորուելով կը փառաւորուին:

Եւ եղեւ երեկոյ: Ժամը տասնուկէսին (Ը. Թ.). ... չոգենաւը կը սուլէ. ամէն մարդ կը վազէ իր տեղը, պարապ սակառներուն ու դամբիւղներուն մէջ կը լեցուին ուտելիքի մնացորդներ, պարապ պնակներ, դաւաթներ, տնձեռացներ, դգալներ ու պտտառքաղներ. մէկը իր աղան կը կանչէ, ուրիշ մը իր աղջիկը, ու դունդագունդ կը գիմեն դէպ ի շոգենաւ:

Անդին Օվընէս աղան օդին ագղեցութիւնէն լօլիկ եղած՝ կնկանը հետ բանավէճի մը բռնուած էր ու չէր լսեր չոգենաւին սուլումը, մէջ մըն ալ զգաց թէ շուրջը պարապութիւն մը ու ամայութիւն մը կայ. սթափեցաւ յանկարծ ու դառնալով կնոջը.

— Հայտի նայինք, խօրթման կարճ կապինք, դէրէ ֆոս դալերն ու առջերը մեղ տի փեթըղէն էկէր ուր քչից մին ալ օյալամիշ լընինք նը հայէ մեղմէ ի գատ մարդ չի մնաց ֆոս. հատի եալլա՛հ... տա փութիները ժողուըտէ նայինք:

Երբ Օվընէս աղան դամբիւղը ուսը նետեց, չոգենաւը երբորդ ու վերջին անգամ մըն ալ սուլեց. այս անգամ Ուսկուլ խաթունն իր ամուսնոյն դառնալով՝

— Օվընէս աղա՛, կէմին կու դրոա, չափուիս արէ պաճախներդ բաց... կէմին կու դրոա՛...

Երբ անոնք պարտէղին դռնէն դուրս կ'ելլէին, չոգենաւը բացաւիլ սկսաւ, Ուսկուլ խաթունը դէպ ի ծովեզր վազելով՝

— Բարօռճի հո՛ւ, բարօռճի՛, պիր փառչա տուո՞ւիս... բարօռճի հո՛ւ... քըլ մայն ի քեզ...

Եւ մեր գոյգ մը տատրակները մնացին Վոսիորի ափերուն վրայ: Հետեւեալ օրը լսուեցաւ թէ թէ Պէէյքօզի մէջ Ակնցի ախթէրի մը հիւր մնալով՝ երկուշարթի առտու առաջին շոգենաւով և նոյն ախթէրին գնած տոմսակներով վերադարձած են իրենց բոյնը:

Հի-հի-հի քիւ 7 Կ. Պոլիս 9 Սևպտ. 910

Ե.

Սինկեմա... Անկեցեական

ՓՈՒՓՈՒԼ ԽԱԹՈՒՆՆ ԱԿՆԷՆ ՊՈԼԻՍ

Ախթեր Մարկոս Գիրքուղ աղա, տաանոց տուր առ միշտ ամէն օր,
Պէկ օղլիցի ճիճի աղջիկ, մատամ, հանրմ սիրար քաշէր կիներն
աղաւոր.

«Ասէնկ չիլլիք ըսաւ օր մ'ալ, գրեմ կնկանս որ դայ Պալիս
Չեմ գիմանար քու սիրուդ, ճամբայ ելիր օր մ'առաջ».
Փութուլ խաթունն Ակնայ մէջ քաշեց խոշոր մի հառաջ.
«Կիտէրմ պէն աղամա, հարեթընա տալանմամ»,
Աս քան տարի քու սիրուդ քար պէտքք իմ ուր գիմանամ».
Ջորեղան մը Սիւսիւ Անմէտ, շուտ մը կանչեց ու ստեարկեց.
Իկաւ ճամբայ Աղուանիսէն Գարահիսար սար ձոր կտրեց.
Մափսեաններ մեծ սանաւաներ, կ'երթան կողման անընդհատ.
Իր զոյքերը ժողովուրտեց Փութուլ խաթունն համարատ,
«Առսաճի հաւ, տուտուիս տիլէմ, բրոթիներս բարօտ տար»
— Փէլէն փարա խիճէրմ, չիււքի պէնիմ հափսամ տառ.
— Խա՞ն փարա տիւր, սէօղէ վերէմ,—պիր չէյրէք վեր խաթունսն.
— Քրդ մայնի քեզ շան սուրաթ, լրտոյները ի՞նչ տ'ըսին,
— Եօի մատամա, սանքի տէտիմ պէշ քուտուշ սէն վերկարն,
— Մանտան տիւնս ես հայտուղ, զապթիլայ չիկայ կրտասուն»,
Խանճին ժողուեց վրա ինները, մարդը առաւ իր շալակ.
Լազ խալլիսնի, ծով փոթորկոտ, Փութուլ խաթունն նստաւ նաւակ:
«Ո՞վ սուրբ կողմող Գամիանոս, մում տի փաթիմ ձեր ղէմը,
Խալլիսեցէք իս առ տաշտէն, տակրս ջուր է անճէմը».
— Հաշան ինչուեմ ուսու տուտան, պալուք քոքար թէնուղտա.
Սէն հիշ թէնուղ փօթմէտուն պէ', քայտ քաշուար լազ ուտա».
— Գետինն օմնի ձեր նեղ տաշտն ալ, բարօնիտ ալ, խալլինն ալ,
Մէջ մ'առ կօթի ի՞նչ վայ ափտամ, ծովը տ'երթամ ափալ թափալ».
— Հա կանաչուք պիղ բարօտ, խաթուն վեր իւշ մէջուտիլայ,
Փարալարու վեր մ'առտամ, փիղ տա կիտէք սիլահա»:
Տէսթմէր, փառտո, մայնա, սլանտո, Էթ չր'ա... փախն հոն հոս,
Փութուլ խաթուն գոյնը նստած, ինքն ալ փախէ յարգահոս,
Լիւնն, նարինջ, սանկ նանկ դեղեր, մեր խաթունին փորն է քշեր,
Իրարանցում, Փութուլ խաթուն քօշէրայէն է բռնա եր,
Բժիշկ, դեղեր, մեկուսացում, հայտէ՛ Սինսոյ զարանթինա,
Մարկոս աղան հոս Պօլսոյ մէջ, վաղէ երթայ հուսա հունա,
«Թեկ է կիկեր, մեր քօր օղլին հինգ վեց օր է նստեր բարօտ,
Պաթմիշ էղաւ ամառը կէմին թը չէ չուներ փարա բարօտ».

Տէրաւ կղած էր մեր մարդակին, տրաիկ չունէր ան օրն ի բուն.
Հանգիստ չունէր ան ցորեկին և ոչ գիշերը աչքը քուն.
Մարկոս ամուն աչք օրերուն, բան մ'ուզողին կուտար պօլ չէիս.
Խեղքը միտքը իր կնիկն էր, մտքով կ'երթար Ակն Ապուշէիս.
Կիրակի օր մը կառք մը կեցաւ, ինչ կը տեսնէ, իր խաթունը
«Այս խաթունս բարով եկար, Ֆէռաչնոյցիք դիւն մեր տիւնը».
Հալիթ մ'առաւ մեծ դարակէն, ցատկեց փողոցը խենթի մը պէն,
Գնաց զարկաւ ձիուն ճակախն... Ակնցիներ կ'ընեն այսպէս,
«Հի հի հի հալլան, հա հա հա հալլան, ու կառապանը ձին մրա-
բակեց».

Մարկոս աղան Փութուլին հետ աղգ գիշերը հաշիւ մարեց:
«Հի հի հի» թիւ 19 4. Պոլիս 21 Հոկտ. 910

2.

Անկեցեական Փաշաթեղաւրիս

Նուհր... պանդոխտ Հայկուն

ԿԱՂԱՆԴԻ ՕՐՈՎ... ԽԱՐԻՊԻ ՏԵՐՏՈՎ

Աս քանի մէկ քանի մէկ ես քու ճամբայ տիւնալիմ,
Դոյսա կախ կոյրած սրտով՝ միմաւորիկ գոանն կտին.
Ելիր է, կիւրք թը չիս գիտեր օրիկ օրիկ կու հալիմ,
Թաղուսբու մօնչ մ'էղաւ կրքի՞մ՝ ձղած սրիկիլա իմ դրեկին:

Աս քանի մէկ քանի մէկ գիր կ'անիմ ու կու խորկիմ,
Թը չիմ գիմանար հէտէթիլտ՝ կէնճ արեւրա սոռ է, կիւրք,
Բար է, կրկն է, աճա՛ր սիրտդ, սրբրիւնեացը մում փաթիմ,
Մ'աներ Եարիւկ բարով բան չէ, լալով աչքերս էղան կուր:

Աս քանի մէկ քանի մէկ օրեր ամիս ու տարի,
Լըջուց լընի թ'երծիս մէջ՝ մոտք հետս ես կ'ամէն հեղ.
Չիկիալիմ թը հնչուկ ե՛ր տ'էլլէ կրածս ի բարին
Էնտէմօքս մաշուեր իմ, քենէ ի դառ չի կայ ինծի տէրման դեղ:

Աս քանի մէկ քանի մէկ Չատիկ, խրթիւմ, Տերբնտա,
Տի գրարբին փու տ'երթան՝ ա'իս կու քաշիմ տօներին.

Այս ու վախճան հովուին տա՛մ, քեզ կու բերէ տա րնծաւ .

Քանի օրերրս կ'օնին՝ մազերս բուրդ ճերմկին երեսէ կուտամ քննծ
հերուն :

Աս քանի մէկ քանի մէկ տի դան տ'երթան կախ վու կաղծնաւ ,
Շատ տարիներ չինցուցի, կազօնտ օրով լաց արի ,

Հին տարիներ իմ արցունքս չի տեսն . իս թողուցին քեզ կարօտ ,
Աճա՛ք տիգաս օճախրտ , տի տաքցեն՝ս . . . պաղ ետթախըս դալ տարի :

Կալիօշ Ե . տարի թիւ 34 Կ , Պոլիս 1 Յունիս 1913

ՓՆՏՈՒՅԷՔ ԱՍԷՆ ԿՈՂՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ԱՂԵՏԸ

ԴՐՆՑ ԾԱՆՈԹ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ

ՅԱԿՈՒ ՏԷՐ-ՅԱԿՈՒԵԱՆ

Քեմալական արշաւանք, Կարսի եւ Ալեքանդրաբօլի անկում-
ները, Հայ բանակին փայլունք, Յարձակման եւ փայլման պատ-
հանները, Պաշտպանական սիրապետութիւնը :

(Անխալ փաստաթուղթեր, դիւանագիտական գրեր եւ բազմաթիւ
լուսանկարներ)

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ՝ Մ. ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կ Ա Ր Դ Ա Յ Է Ք

ԱՆԿՈՒՏԻՆՆՐՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

1921

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԵՒ ՊԷՍՊԻՍՈՒՆ

ԳԻՆ 15 ՂՐՈՒՇ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԶԲՕՍԱՎԱՅՐԸ

ՀԱՇՎԱՐԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

ԲԵՐԱ, ԱՂԱՋԱՍԻ ԴԷՍ

504

104

ԳԻՆ 5 ՂԾ.

3. ԱՄԻՐԵՆՑ

ՀԻ ՀԻ ՀԻ, ՀԱ ՀԱ ՀԱ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԻԵՐ

Բ ՊՐԱԿ

ԳՆՈՂԵՐ ԵՐԿՐ. ԿԱՊԻԼ.
ԿԱՐԴԱՅԷՔ ԶԻՍ.

ԿԱՐԵՆՈՐ ԶԵԿՈՑՑ

Կարդալի սրտը ընթերցողի կամ ըն-
թերցողուհի մեկնամեջտեղին պիտի ի
այ մեկի արտիկ ընկ. որպես զի չհար-
կալուի մարիչ... խնդալին.

Տպագրւիլի Իւ հրատարակւիլ

Ի ԿՈՆՍՏԱՆԴՆՈՒԼԻՍ

1171

3. ԱՄԻՐԵՆՑ

ՄԻՆԷՄԱ ՀԻ՛ ՀԻ՛ ՀԻ՛, ՀԱ՛ ՀԱ՛ ՀԱ՛

ԱՐԳԻԾԱԿԱՆ ՅՕԴՈՒԱԾԱՇԱՐԲ

—>>>00<<<—

Է.

ՔՕՂԵՐ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Մ Ի Թ Ի Ն Կ Գ Ի Ն Ե Տ Ա Ն Մ Է Ջ

Բ Ա Ն Ա Խ Օ Ս Ա Կ Ն Ց Ի Կ Ո Ջ Մ Ո Ս Ա Ղ Ա

ՆՆԲԿԱՅՆԵՐ, Կեսարացի, Ակնցի, Տիվրիկցի, Թեփրսաղցի, Վա-
նեցի, և Արաբկիդցի:

Շարաթ իրիկուն է, մէկը սովորական այն շարաթ իրիկուննե-
րէն որ խրաքանչիւր քրիստոնեայ թաղի մէջ ընդհանրապէս եռուզեռ
մը ողեւորութիւն մը կը բերէ իր հետ: Գում զարուի մէջ ենք:

Սրճարանները սովորական օրերէ աւելի լեցուն են՝ յաճախորդ-
ներով: Իսկ զարեջրա-զազկնո-ղինեառունները խրճախորհմ լեցուն են
խնկարկուններով: Տեսնելու արժանի էր այդ շարաթ իրիկունն այս
սրբազան վայրերու՝ ողեւորիչ ոգիներու՝ ողելից ողուսց տաճարներու
խուռներում ամբոխին անէացումը զէպի տեսանելի և չօշափելի սըր-
ուակաւոր այն սուրբ ոգիները, որովհետեւ բոլոր թերթերը մի քանի
օրէ ի վեր Ն. Վահափառութիւն Քօլէոային չմատչելու համար ի
համբոյր կը յանձնարարեն... ֆիլիններու մէջ մանել:

Բազմաթի համեստ փոքրիկ ժատուններէն մէկուն—Վանեցի Վրբ-
դօի մեղխանէն—մէջ՝ զեց կէս-աղտտ ոեղաններու շուրջը բոլորուած
բոլորանուէր սրախ կը խնկարկէին ջերմեռանդօրէն քանի մը Գաւա-
ցի, Պոլսեցի «էօնաֆ» ազգայիններ, նոյն օրուան իրենց խօսակցու-

(*) 1910ի վերջերը Կ. Պօլսոյ մէջ ճարակած զօլեռաի հետնդուրթեան ա-
ռիթով գրուած:

11648-7 P

թեան պարկան կը կազմէ քանի մը օր առաջ պաշտօնապէս թեր-
թերու մէջ հրատարակուած գօլթային գոյութիւնը մայրաքաղաքին
մէջ

Նախ խօսք կ'առնէ ներկաներէն՝

ՊԱՍՏՐՄԱՄԻ ՆԱԶԱՐ (Կեսարացի)։— Վրդօ՛, սէն բախարնըն քէս-
կինի վէր պու ախշամ, չուէքի Ղարապետ աղատան տուեան քի զօ-
լէոս զէլմիշ Բաթամպօլա, տուլուեօն մու։

ԳԻՆԵՊԱՆԸ. — Տօ՛, պանըմ չօխտան խապարմ վար, խօշ կալոր
սափա կալար, օ՛ պանըմ խափատարմ, տօ՛ վալլա են գօլառա կ'եսա-
սեն ինչ կ'եսանեն խօշ մերդի, ճան մերդի. են մեխանածիներաց պա-
խազան խրեշտակն ի իրքի, են խըվընտութիւն ուեր գիւգէ միէր
միէջ՝ տօխթօրնիէր կիսան, ու իր թաալենք ախշ ալախին ու մաս-
տիքեան. տօ՛, գիննաք ուեր մէրդ թալէ մէջ վար փորից խօրօտիկ
գինուց ու զօնեախից, կափաներ կը պընըրուեն. են վախըմ խա զօ-
լրոսն վախուց սափուշմիշ կ'եզնի սարխօշներաց, գիննաք տօ՛, ուեր
կ'եսանեն խենթն էլ սարխօշից վախեցած է խա՛.

ՍՕՊԱՃԻ ՄԱՄԱՍ (Առարկերցի)։— Տօթթօրնի կ'ըսին կու քի
ջուրը ետացուցէք աէ անպէս մը խմեցէք, ըմմա իշրէթին հըմար հեշ
բան մը չեն հսեր քնը. կ'ըսիմ ք քի աճա՛ք ըրախինիս ալ եփենք ք
նը բնտօ՛ր կ'ըլլի, լաւ չ'ըլլի՞ք ըսա. հա գօլեոսն պալախտան Փը-
չին մինէ աէ հքքը ըրախինիս հետ մեր փորը մինէ նը գէշ չ'ըլլի՞ք
ըսա...

ՅԵՍՃԻ ԹՈՐՈՍ (Տիփիկցի)։— Մէ՛րդ, ի՞նչ կ'ըսես ի մէ՛րդ, խել-
քիդ պտուկը էսիծիմ մէ՛րդ. ինչ է, էապէս կ'ըսես ի մէքոնեօսները
հէշ մէնսին կը իշրէթին մէջ, հէշ ու եղջ մրնա՞ն կը.

ԷՔՄԷՔՃԻ ԿՈԶՄՈՍ (Ակնցի)։— Էֆէնտըմ նէ՞ մինասխալէթ,
միթկօսն ի՞նչ ճիվերըն ախլի ստիւնք փիւթիւն սիւմէ թէսէրիւք
խօրթաներ ին. սալախանա հէքիմներին ի՞նչ թաղ արած ուլտուրմա
բաներ ին, առ հեշ է էֆէնտըմ առ հեշ. առ գօլըռաին մատտէն հս
ըարովը գիտիմ. Ասված օղորմի ձեր ալ անցաւորաց ոգիքը, լուսա-
ֆօքի աղա տալիս ձեր խորունկ թէրթիպեն գրոջ եր, հէ՛մ ալ վեց
աղարխան կոխկովը կ'ըլլեր եր, օպին սէքիզն ուղ տօխտան իքիթա-
րըխին գօլըռան մեջ մի տըհա ուր եկաւ նը առ վախթը, օղորմած
հոգի աղա տալիս կ'ըսեր թը՝ վեզար կ'ուզէ թը գօլըռային չի բոնուի
նը թող սեւ հաւ մի առնէ ու գայ իս գննէ. Ասարծու գօրութիւնովը
ու հրէշտաքներին բարեխօսութիւնովը սեւ հաւուն արուենն նուսխա
մի կու չիւնիմ ուր չլլին ի վար կու կախէ, համալի մին ալ կու գրիմ
ուր բարձին տալի կու գնէ ու բռնէթ կու պտուկի. իշթէ ան վախ-

թը բերնին է ինկեր ուր գօլըռան բուերը տի գայ, հէ՛տտ ունի քի.

ՊԱԼԸԽՃԻ ԱՐՈՒԹ (Գում Գաբուի դրսեմ)։— Աղա՛, աֆ խտեր-
սըն ճէսարթթըմա, այրպ տէլի ա՛, պու կօլեոս մը նէ կըրօղըմ
արը, փէք աղէլ ա՛ միթկօ՛պ է ինչ խառնախաի է, սանքիմ սու
պէօճէլի պէս պան մըն է եղեր, հիմաճուկ խտտա կ'ընես կոր քիմ
ատանկ պան չէ քէլի. էյ սալա ինչինի՞ պան է. ին մի տիր, ճին մի
տիր, հօլիւսի տիրիսի... պիլիլի.

ԹՈՒԼՈՒՄՊԱՃԻ Չ ԳՐ (Թեֆիսաղցի)։— Եաշա՛ պէ ախպա-
րմ, հօլէ կա՛ Պու գօլեոս տետիքլէրի մաթաք պիր տիւշման քի
հապէր մապէր վերմէլ, պարէ առաջեն քեզի խառն բնեմ պրտը չը-
սոր օր թէտարիքով կենանք, ճիվ սմաններնիս սրխը մը հագնինք,
տանակը մեջքերնէս պակաս չընենք քի առ հոսմուճախ գօլեոսին
հանարպինք նէ քչիկ մը օսուէ թաթըմ սաթալըմ քէնտիմիզի, հիչ օր
չէ նէ ի՛նչ պիլիմ սրֆաթ ունի նէ պուսա օսուէ պիլիլիմ։

ԿՈԶՄՈՍ. — Էֆէնտըմ, լուսաֆօքի աղա տալիս լուսերուն մէջը
պտուկի, կ'ըսեր թը՝ Քիրիստոս Ամենաբարին կը ուր ուր խաչը տի
հանկէն նը, Գօղգօթաին լէոը երթալիքեն, չալկած խաչը ծոյր եր
աէ հօսուլմիշ էղաւ, ճամբուն վրայ Եանուտի մը տիւնին գօղքը-
չիչ մի վար դրաւ քի սօլուիս առնէ. տիւնին տերն ալ էշին ի վեր
կօյնած է եղեր, հալաին օղեն սեպէ, իրեն հօղուէնութենէն սեպէ
Ամենաբարին ծառվրցած կուլի ստ արա նը՝ առ Եանուտի օլա-
ճախ հէրիֆին պալց մի ջուր կ'ուզէ, հալ պու քի առ ջրֆուտ շան
տղան ջուրը չի տալին խաթինազար գօն երեսին կու գոցէ ու նիւրս
ճեհելլէմ կուլի. առ խուսուար Տիրօջը կիւճը գրնաց, չիւնքիմ ա-
լէմ աշխըրքին ջրերն ու ծովերը ինք եր խտեղծեր ու խրյանէթ օլլի
խրյանէթը թառ մի ջուր տալը էսիրկէմիշ արաւ, Տերն ալ ան վախ-
թը անիծեց առ նանքիօր հէրիֆը ու բաւ թը՝ հնչուկ դատաստա-
նիս օրը մահըտ ըրարուս ու ու չի գրնես. սէրսէրի ժօռ գաս աշ-
խրքին բօլերը ու բռնէթ չի կալկա. պատուհա լընիս ու մարդիք
քու ծնունդդ անիծին. կոխած տեղրա խոտ չի բռնի ու դպած մարդդ
օղմիշ չիլլի։ Իշթէ առ պիլիմսուղ հէրիֆը գօլըռան է ուր սէրսէրի
կու քալէ աշխըրքին մէկ պոչէն բռնէ հրժուի մեկալ պօչը. ճիւպպէն
ճօթը գպած մարդը սիւրկիւն կու չալկէ հրման, ֆախաթ եկու տես
քի շան շան օրդի շան տղան հէշ մարդիւ չ'երրուար, մինտի թը վեց-
աղարխա կարգըցողներին կ'երուայ քի գաթը գօլըռան անխնայմ կու
փախչի ու չի մօտիմար, նէ ալ անխնայ նուսխան կալալին քով

կուզայ: Էկէր քի ուր չեք աւտար նր «Անդրէրի Եանուտին» կար-
դըցէք:

ՊԱՆԸԽՈՒՆՈՒՄ.— Եաշա՛ կօզմոս ախպար, մասալըդ փէք
խօշքս կընաց. Վրդօ՛, վեր պիբ թէք պիզիմ կօզմոս ախարա.
Միւսնէրը (միսարեւան),— Պիբէր տէ պէնտէն.
ԳԻՆԵՊԱՆԸ.— Հայտէ՛, վաղը՛թ...

Ը.

ԳԻՐՔ ԶԱՇՈՒ... ԿԻՐԱԿԻԻ(*)

(ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԾՈՒՍՏՈՒՄԻՆ ԸՆԹԵՆՈՒՄԻՆ?)

Ընթերցուածն Յ. Ազիւիան մարդարէ է՛.

Իսկ այս ո՞վ է որ դիմեալ զայ Մալաթիա է, կարմրութիւն յոյժ
ի հեռուստ տեսանէ և դեղեցիկ ու տարուկ փալթօս երեւակայէ մէ-
պուսական ժողովին հայոց ի Ղալաթիա. գալոց է բուն զօրութեամբ
և պատուով: Ես խօսիմ զարդարութիւն և զիրաւունս փրկութեան.
վասն է՛ր նովրդնոր են ձորձք քո, և հանդերձք քո իբրեւ պակֆերի
այլ բանք արդարութեան ոչ տան մեքայի՛ պանքէրի, աւրափի կամ
թիւննարի, զի սահմանադրութիւն հաւասարութիւն երեբի մէջ
քաղթողի և անվարտի: Արդարութիւն եղեն հանապաղ խօսք եմ և
ազատականց ոչ որ էր ընդիս. ի ծննդենէ ց՛այսօր կոչեցեն ինձ խե-
լատուի որ թարգմանի Ազրլ զուրուսու, և զամենայն բանք իմ զոր
ասացի ի ժողովին ազրլա եզրն էին ամենեքին: Եւ եթէ ոչինչ ա-
սացի չար՝ ընդէ՛ր հարկանեն զիս: Ընթերցողի հակառակորդքն իմ
սրամտութեամբ, և ճակեցի ցնոսա բարկութեամբ՝ այլ ոչ կարող եղէ
իջուցանել յերկիր: Յետ երկուց ամաց յանուն ազգային պարտակա-
նութեան թօթափեցան հարդերձս իմ և մաշեցան կօշիկք իմ երթ ու

(*) 1910ին Մալաթիո ազգայինները՝ իրենց բուռնորովն ընարսած Ազգ-
երեսփոխական Յակոբ Ազիւիանի տեղ կ'ընտրեն Յովն. Չայեան անուն ազգայինը.
ինչպիսիք Ազգ. ժողովէն բեկանել Ազիւիանի ընտրութիւնը անոր հակակուսակցա-
կան ընթացքին համար, Յակոբ Ազիւիան եւ ապա Օննիկ Չայեան նոյն տարին կը
մեռնին:

դարձելով Սամաթիաէ ի Գում-Գարու և ի Ղալաթիա: Զի հասնեալ
էր ի վերա նոցա որ հատուցման և պատասխանատուութեան, թէ-
պէտ ոչ էինք տալ դիտելոյ նախօրօք՝ մինչեւ եկեալ հասեալ օրն ամ
փրկութեան Ազգին մերոյ. և եթէ կարկամեալ բերանք բանան այլոցն,
ընդէ՛ր ոչ բացից դրեան իմ և ոչ հարուածեցից զսուտ հերոսս և
զսուտ ազգասէրս և զսուտ շերտարմիս: Լաւարուք զի ես հանապաղ
ազրլ եմ և ազրլազ զործս ոչ տեսնեմ և խօսիմ: Ապաքէն ասացի
ի ժողովին, եթէ կան ձիանք զորս արժեն միայն յիսուն դահեկանս,
և դարձեալ գտանին ձիանք զորս արժեն յիսուն հնչուն ոսկիս օս-
մանեան. այր ոմն արժէ հաղարաւորս ի մարդկանէ, և բիւբք
բիւրոց մարդկան ոչ արժեն այր մի որ ունի խելատուի ի զլի իւ-
րում, զի ոչ իցէ ազրլ հայրենակցաց իմաց Մալաթիացուոց, զի խուլք
իցեն որ ոչ լուիցեն և կոյրք իցեն որ ոչ տեսնեն խելքն իմ և տուի
նորա: Եթէ նախամեծար իգէ Տեառն Չայեան քան զիս, եթէ լաւ զի-
տացէ պատրաստել Չայն ի սամավէրին, հաւատացէք և դուք զի
ոչ հաւասարեցի յիս. քանզի ես ինքս յորժամ աղամարդ էի՝ ան-
ցուցել եմ ի կովկաս, պարապել ուսուցչութեամբ, և որպէս մի հա-
սարակական գործիչ տեսել անցուցել եմ փայլուն և չողջողուն ա-
ուրք. բազում ինքնաւոս ետացուցել և ախորժահամ չայրս պատ-
րաստել՝ իմել և խմցունել: Այլ այժմ որ ոչ ունիմ քաղթօ և կամին
ի քաղաքացուոցն Մալաթիացուոց նստուցանել պատգամաւորս քաղ-
թօլլա ի ժողովի, զի խօսք քաղթօլլեաց կն հանապաղ և առաւ բալթօ-
սրդաց:

Զի որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ ասէ՛ Տէր:

Ալէլուիա, ալէլուիա... տէրափնի աննաթ մարգօ փաշահա՛:

Հի-հի-հի թիւ 10 Կ. պօլիս 19 սեպտ. 910

Թ՝

ՆԱՄԱԿ ԳԱՐԱՄԱՆՑԻ ՌԻՍԹԱ ԱՆՍԱԹԱՍԷՆ

ՌԻԴԱՆՍԻՍԻ ՈՐԴԻՆՑՆ ԳԱՂՄԻ ՊՕՏՈՍՆ

ԳՕԼԵՐԱՅԷՆ ԶՎԱՐԱԿՈՒՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀՕՐ ՄԸ ՊԱՏՈՒԵՐՆԵՐԸ

Սէվկուլու օղլու Պօտոս

Սրանպօրս պօգտան ֆեւկերսկ պաֆղսկ

Իքի կօղու կալու

Կէնտէրտըղըն տօղղուզ մէճիտիլէ սիմ ախչալը ինձէ սուլու նէ-
քէս Ղաղմատան ալարիս ամմա ղօթի ղօթիւղլու ղօթիս ղուլիլու,
տէլիւք հէմ սիւլիւք փարալար տալատը. հէր նէ խատար տալատըմ,
ալմախ իսթէմէտիմ իսէ տէ ղիւնէ սիւլիւք վերտի ղօթիլին օղլու.
տուլուհօն մու, պիւր տահա պու ղօթիս հէրիֆ իլէն կօնտէրմէ. ու-
ման քի փօթիս իլէ կօնտէրմէն տահա էյի կափան: Սէն նէ՞ կորիօն,
իքի կօղու օղլու. պուրատա Տամհանտ տալըն «Անատօլի» ղաղէ-
թալընր օլուտու քի Սթանգօլա ղօլատա խաթթալըղը ղէլմիլ. աման
աման քէնտիլի սախընտրը հա՛. մախտու ղաաապալա ղէթտիմ տէ
տօթիթօր ղարալամպօտու կօրտու. պախան նէ թալիմաթ վէրէն տէ
օնա ղօրէ սանա կաղան. թօթիթօր տիօն քի ալախ հօլուկա քիքէճ
տօքէն. պիւր տէ ախի ֆըրքիք մը տարս ֆըրքաք մը՝ պիւր իլաճ վար
մըլ. իլթէ օնտան տա հէր կուլ թիւքղեանըն հէմ օտանըն պուճախ-
լարընա թէօքէն տէ օլլէ կաթան ղէճէլիլի. կուլտէ պէլ օն ղիւրմի
ղատէիս չալ իլէն, տիւքղանտա ղօնկախ սաթան, կուլտէ պիւր ղաչ
ղատէիս տէ ղօնկախ իչտէն իյի կափան. չիւրիւք տօմաթիս, պալտրը-
ճան, պամիլա ելմէսէն կօղէլ կափան. ղալուլն ղառփուղ ելմէստէն
սախըն հա՛, հէմ ղիյանը կօրէն վէ հէմ տէ իզօնօթի կափան, չէճմէ
սուկու իչտիլիլն վախըթ էվէլ փիլիքէն տէ հօլլէ իլէն. հաթթա պա-
նա ղէլիլ քի պաթթիմալը ըլա ղաչար փիլիքի տէ սուտա ղաչաաան
տա հօլլէ ելմէն կօղէլ կափան տիւօն պէն. պիւր տէ պէնիմ իքի կօ-
ղու օղլու, թիւքղեանըն սըչտիլարընա տա պիւր շարէ ախչիլն տա

ղրտար, չիւնքի ղօրընիօն քի սթանղօլտա պիւր թիւքղեանտան օ
պիւր թիւքղեանա ղօլընա թաչընան հէփ պու ղօփօղլու հայլանլար ը-
մըլ: Պիւր ղաչ կուլտէն պիլիմ ուտա իսկէնտէր Սթանղօլա ղէլէճէլիս,
պիլիմ ղօճա փիլիքի կօնտէրէմ տէ թիւքղեանըն օ՛ քօթիլ հայլան-
լարը հէփ թօթիլատու ղօլմա՛ն մը:

Միթերան իքի կօղէրիլնտէն օփէն, ղէլիլնըմըն կօպէլի կուլտէն
կուլտէ ֆըրիօն. ուման քի իքի ալաան թօնու. տուլեանա ղէլէճէլիս,
իլթէ պա՛խ բաթերան սանա մուճտէ վէրիօն: Փլլթիլն ել տօթ,
ղրտըլար վէ ախպապլարըն սանա սէլամ իտէն, օրատա ղուճպաթ-
սուճ Եֆթատ աղալա թարաֆըմտան մախտու սէլամ: Ելտի կաչըն-
տան ելթմիլ կաչընա ղաաար փիլիքիս հէմէլիլիլէ սէլամ կաղեօմ.
իչալան աղ վախըթտան կօրըչուրըք:

Բաթերան

Պախալ ուտաար

ԱՆԱՍԹԱՍ ՏԱՅԸ

«Հի-հի-հի» թիւ 12 4, Պօլիս սեպտ. 910

Ժ.

ԱՌՏՆԻՆ... ՍԻՆԷՄԱ

ՊԱՌԱՌԱԿԱՆ ԽՕՍՈՒԸՆՏՈՒՔ

Կէտիք-Փաշա, Սէրայ Իչի, Թիւլպէնտօթի խանի աղբիւրին ղլուխը
երկու կիկերու միջիւ.

— Քա՛ Սուրբիկ, իմաղա՛ր կղաճը.

— Չիտեմ ի՛նչ եղեր է քի.

— Քա մեղայ, ամի՛ն մարդ կիտէ տէ տուլն նաար չի տես,

իլթէ մեր քովի տուլն սօպաճի Փանոս աղան կիտես կա՛, կիչերով
ղօնքանջը տուլն վոնտեղ նէ անոր համար, կըսեմ. տեսնելու պան
էր, սօղախը թէքմիլ թուլտ կլաւ, կուլ փաթըրթը մը քի ծանկընին
օխտը մահալլէ պոնեղ:

— Անանկ պան մը անկանձս ընկաւ ամա իրաւ օր ուշադր չի-
տէյի:

— Սէպէպը ան է քի Փանօս աղան կնիկը կ'ուզէ կոր քի ամէն
կերակի առապա պոնէ տէ մէյմէկ թառափ տանի պտուղունէ. մարը
ըսես նէ տահա եղևի հալէպի ճատը մը, կ'ուզեն կոր քի վերա պը-
տրակին:

— Սգէկ ամա, զաթը Փանօս աղան էնաֆ մարդ մըն է, անձախ
երկու ծարը իրար կը պերէ. կրնայ մի եա' ընել.

— Մարն ալ ու աղջիկն ալ կ'ուզեն կոր քի խօսքերնին քալե-
ցունեն. մարդը չունիմ, չեմ կրնար կոր ընել կ'ըսէ. զօնքանչն ալ
պարէ չկարգուէիր մատէմ քի չունէիր նէ, ըսելուն պէս փե-
սան ատոր վրայ ծանը ծղեց. ու անխտիր կոխը մեծցաւ. քի ինչ-
ուան զօնքանցը տունէն դուրս հանեց նէ:

— Ընծի մնայ նէ, Փանօս աղան հախ ունի կ'ըսեմ, ինչու քի
ամեն հեղ մարդեն կը քաշէին կոր սանկ նանկ տարի մը եղաւ
կարգուելուն, լատիքի առապաներով ամեն կիրակի ֆեաղդախանէ,
Զիֆիտար, Ֆէնէր Պախչէղին, Ֆիլօթան, Զրոփըճի չայրին, Պողադ
իչիները՝ ճուրերը կ'երթային, ինչուան քի ալ մարդուն փարան հա-
տաւ նէ:

— Անանկ է ամա, կենճը տունին պուճաթը նստի՞ տէյի աներ է
զահար. ճահիր հաւէս ունի, կ'ուզէ կոր քի կիրակի մը գայ նէ ա-
ղան հետ պատկի խաղինօները, ճուրին կլօխները չաղը չաղանախ
մտիկ ընէ. հէմ կտորճուկ մը սիրտը կը պացուի հէմ ալ քչիկ մը
հալա կը փոխէ. մեր կիտնալը կնիկ մը քի էրիկ կ'առնէ նէ անոր
սայէէն հէլպէթ օր տեսնէ պիտի. աստարճուկ մը պանը շա'տ կը
տեսնան.

— Ամա քուրուկս հանըմը օր տեսնէ պիտի տէյի աղան թոփ նե-
տէ պիտոր...

ԺԱ.

ԱՌԱՒՕՏ ԼՈՒՍՈՅ...

ԵՐԳ՝ ԱԳԱՀ ԲԱԹՐՈՆԻՆ

(ԵՂԱՆԱԿՈՎ ՊԵՏԻ Է ԿԱՐԴԱԼ)

Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար, առ իս լոյս ծագեա.

Բղխունասկուոյ, բղխեալ դացախ, բազում գանձ դիզեմք:

Գանձդ ողորմութեան, գանձս անպառ, գան թող հանապաղ.

Դուռն արքայութեան, դրամն է բացող. գիւթական հրաշօք:

Երեակ գոյութիւնք, եղելոց խնամող, եկ ինձ ողորմեա,

Զարդիք ոն օգնել, զօսկուօք զարծաթօք, առատ պանգնօթօք:

Էն այր որ գայցէ, էնայիարար, է միշտ սսկելից.

Ընտիր առն այնմեկ, ընդ առաջ գացէք, ընչաղուրկ րրէք:

Թաղաւոր փառաց, թագ հարստութեան, թագ է պարծանաց.

Ժամ է քսակին, ժպտիլ գացախ, ժրաջան որդուովք:

Ի քէն տէ'ր հայցեմ, ի մարգասիւրէդ, ինձ մի քիչ փող տուր,

Լուր տէ'ր աղերեսս. լումայօք ողորմեա, լալահառաչիս,

Սորհուրդք չարին, խարդախ ագահին, խարեն զէտ հողին:

Մ'ունեն իմից, ծածկել ոչ կամէր, ծերուկ մտրիկին, ծանակ մեր-
կութիւն:

— Կեցիր՝ միր , կոչեց չորպաճին, կեցող մշակին.

Հայտէ գնա' շո'ւտ, աւ մը բեր պարարտ, հիմայ անպատճառ:

Չայնիւն աղաչէ ձեռօքն պաղատէր, ձրիակեր տնանին...

Ղօղի դանտութեամբ, տամբեր գոռաց — դամբար քո չիջցի...

— Ընկէնէմ եղիր, ձէնապէթ հէրիֆ, պօռաց ջօջ աղան, ճամ-
բան ցոյց տալով:

Մուրկին այն ժղեհ. մթազնեալ դիմօք—ման գաս դոնէ դուռ,
մուրացիկ լինիս դու էլ ինձ նման, բաւ հեռացաւ:

— Յիսուս առ հարիւր, յաւէտ պիտ' չահիմ. յիմար ժողովուրդն,
յաւիտեան խարեմ:

Նշանաբանս է նոր համբաւ անուն: Նրան պէս կանայք, նստին
միշտ իմ քով:

Շարունակ սօնքամ. չողորմութիւնով, չորթեմ չոչորթներ:

Որդապի լարեմ, ուրախ և զուարթ, ատքերս փոռեմ:

Չար մշակներ դո՛ւք, չափը անցուցիք, չկայ ձեզ դրամ՝

Պէտք չունիմ ձեզի, պիտի վստահեմ, պէս պէս խօսքերով յոխորտար տղոցն:

Չուրի պէս հոսին, ջինջ դեղին ոսկիք ջնջեմ զէրօններ:

Ռամիկ միջրէրին չ'երթար հիշ վառիկն, ոամը կը ձնկեմ, կեցցէ սահ կեանքիս:

Սէր անուն վարա, սիրով քով հրճուիմ. սիրովդ արբենամ,

Վասն զթութեան, վասն սղարմութեան. վերադին գայցես:

Տենչալոյս տեսեամք, տուր ինձ հագնեալ, տէր ոսկի արծաթ՝ Բարունս երկրաւոր. բաձաթ փէյճ սարքեմ, տատին աշակերաքս:

Յողէ միշտ ոսկի, վասն ցոփ անձիս, ցնծասցէ հողիս:

Իւմէտըս շատ է, Ինէսոյ մայ կ'երթայ. Ինեւէն չէք կու գայ:

Փոթորիկ վրիթաւ. փտեցան սպրանք, փճացան ոսկիք:

Քար ու քանդ եղէ. քանքար ոչ ունիմ. քար սրտովս գտի:

* *

Քար մ'ալ ետեւէդ, վար պապանա սէլամ սէօյլէ:

Հի-հի-հի քիւ 19 Կ. Պոլիս 3 հոկտ. 910

Նուեր Տէր պապաներուս

Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ Ն Ո Ւ Կ Ղ Ե Ր Ը

Տէր պապաներ հին սերունդին,

Պոլսոյ հաստ վիզ եւ թէ մեծ փոր,

Ճերմակ ալիք կրծկալ կուրծքին,

Հալաւ ճերմակ տգեղ-աղուոր,

Հարսունք կարգած՝ նարոտ կապած,

Երեխաներ թօմպուլ—նիհար

Անուն—հօրով աւազանին մէջ ընկղմած

Հարուստ—անանկ մեռելներէ առնւած աւար:

Տէր պապաներ հին սերունդին,

Կենաց մահու առիթներով,

Կամար կապած դրամով հին,

Ամբան չողին Վապիտոյ զով՝

Եւ կամ ձմրան քամիին սառ,

Մեղի ու տաքուկ ապօն ընտրէ.

Գեղի տերտերն ալ ձոր ու քար,

Քաշկըտուելով հինգ դուրունին ախր քաշէ:

Տէր պապաներ նոր սերունդին,

Մարմնով վախտ դատարկ քսակ՝

Նորընծայներ մայրաքաղաքին,

Մօրուքն անոնց սեւ սաթ համակ.

Աշխոյժ դիւեր ու վառվառն,

Գիշեր ցերեկ անխոնջ տօնին,

Ջանան չէնել դիրք ու անուն

Մինչ որ ծաղկեայ փիլօնն հագնին:

Նոր սերունդին այս նոր քնծայն,

Նախ ուսուցիչ եւ կամ հսկաժ,

Հրաժարի մեր աշխարհիկ կեանքէն ունայն.

Եկ տես սակայն ծալլեն անոնք իրենց ինտաժ,

Նոր սերունդին տէր պապաներն այսպէս.

Երթան հասնին հին սերունդին տէրտէրներու:

Լինիլ մէյմէկ զերթ շահանայ խոխտ ու վէս.

«Սակաւք են ընտրեալք» դարձան տանիլ մեր տէրտէրուն,

* *

Թէ նոր թէ հին սեւ միւսպիլի,

Թէ մայր ծոցէն Լուսաւորչի,

Թէ կաթօլիկ կղերն անլի,

Սօքսեն համայնքն... յանուն խաչի:

* *

Ճերմակ սաւան մը համասփիւռ,

Ծածկէ երկիրս պաղ ու ցրտին,

Կղերն անհող վազէ շտապ՝ դռնէ ի դուռ,

Լըլըր լըլըր «Խորհուրդ Մեծ»ը կը ցափրտեն:

* *

Բաթիլ բաթիլ ձիւնը կ'իյնայ խանձարուրէն

Յիսուս մանկան ցուրտ մրսուրին,

Վճիտ ճերմակ սառեր կախուին քիւէն սարէն,

Որպէս արծաթ—մեր կղերի ախորժակները կը սրուին,

Զիլ կը դարնէ փեշերն անոնց... շատ գործ ունին.

Հոս հոն ձիւնին վրայ կը նշմարուին սեւ կէտեր:

Գիտէ՛ք ինչո՞ւ ամէն տարի Յիսուսները կը ծնին,

—Որ պարարտնայ սեւաղդեստ... ճերմակ երես մեր կղեր

ԺԲ.

ԻԱԲՈՒԱԾ ՂԱՅՍԷՐՑԻՆ

(ԻՐԱԿԱՆԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ)

«ՊԷՆ ՄԷՆԻՆ ՏԱՅՐԵԼՍ»

Երեք հանած վարած ձկնորսներ ձուկ գնելու համար պալլք հա-
նէ կ'երթան, նոյն օրը օղը աննպատակ ըլլալով մինչև ժամը տասը
կ'սպասեն ու ձուկ չ'գար. երբ ձկնորսնայն ետ կը դառնային Պալլք
փազարի կողմնակի փողոցներէն մէկուն
մէջ կը հանդիպին գաւառէն նոր եկած
մարդուկի մը որ գլուխը անկաղապար
իւղոտ ֆէս մը գրած՝ առանց ծոպի և
մաղէ տիպիկ մը հագած՝ ապուշ ապուշ
չորս կողմը դիտելով կը դեպերի: Երեք
ձկնորս ընկերներուն ամենէն խապա-
տային և անուանին գարգաչ Սերչօն ա
խրմարդկարի գաւառացիին մօտենալով
ու թեւէն բռնելով կը հարցնէ.

— Բարեկամ ո՞ր տեղացի ես.

— Պէն զայսէրլերմ, Թալաս քո-
յունտէն.

— Պէն տէ Թալասլերմ, խմբն նէ՞
տիր, քիմին օղլուսն, պապան քիմ

տիր. անանքն ատը նէ՞ տիր. զարտաշն զըզարտաշն վա՞ր մը:

— Պէնիմ ատրմ Տրդատ, պապամբն ատը Բէշիշ օղլու Հաճի Ղա-
րապիտ աղա, անամբն ատը Ուսան. Ղարտաշմ Թաղիէօս տահա
մէքթէպէ Ղիտէն. զըզարտաշմ Ռարիլիտէ նշանլատրիս եաղուսլլըսը
վար:

Սերչօ, Կեսարացիի գաւառաբարտը կեղծելով.

— Վա՛յ Տրդատ եյէնիմ սէ՞ն մը սրն. պէն սէնին Սերգիս տայը-
նրմ պիլիօն մը, կ'ըսէ ու ճիտը կը վաթթուի:

— Եաղլըշ օլաճախ աղա՛, պէնիմ տայրմ եօխ.

— Տրդատ եյէնիմ, պէն Թալաստան չըլտրմ ըսա սէն տահա
մէմէ էմէբաին, սէն չօխ քուշուկ բարն օ՛ վաթթի, չինճիք խէ պէօլէ
պէօլիւմիշ տա թօսուն պապա իյիտ օլմուշուն. նէ խատար խօշումա
ղիթտի քի բաստ դէլտիք. տէյկիտի եյէնիմ Տրդատ տէ՛յ, տաղ տա-
ղա զավուշմաղ ամա ինտան ինսանա զավուշուր տիրլէր:

Սերչօի ընկերներէն մէկը խօսքի խառնուելով.

— Սերչօ, եյէնինի պուշտուն, Կեօղլէրին այտրն ամա Պէօլէ
գուրու գուրուս օլմաղ, պիրէր բագգը իշիւմէյէ պօրճլուսն.

— Իշտիլիլի տէ բագգը օլսուն, պէն դաշման քի, պուշտըրն.
կ'ըսէ ու չորսը մէկանց կը մտնեն Պալլք Փաղարի գինետուններէն
մէկը ու սեղանի մը շուրջ բոլորածեւ կը բազմին, հոն կ'սկսի ան-
վերջ «կէլսին» կիթսին»ը. հետզհետէ գլուխները կը տաքնան. Սերչօն
կը համբուրէ Տրդատի ձակաար ու այտերը շոյելով.

— Քօյտէ նէ՞ վար նէ հօխ պախալըմ. Ենիշտէմ Ղարապիթ ա-
ղա, Ղըզարտաշմ Ուսան նէ՞ հափան. եթիթեարլանտրլար չինճիք
տէյիլ մի. պէնիմ զապահաթրմ չօխ քի պիր կուն մէքթուպ եաղմա-
տրմ, պէլքի տէ Սերգիսի հօլմիշ պիլիօրլար տա օնուն իշուն սանա
չիմթիլէ դատար աշմամըլար. Ղարապիթ աղա նէ՞ իշ հափան չիմթի.

— Ենիճիք իբրիս տէ սինլէրինի ալմըլար. պապամ չինճիք ար-
թըք պիր իշ հափման, չիւնքի իշինի դայպ իթտի. Մըսրրա պիր
չօխ Պասթրբմա կօնտէրտի իտի. բարօտ հօլտա ֆըթմունաեա օղրա-
մըշ, Ղաֆիթանլար տա Պասթրբմա ջուվալլարը սուեա տօքիւ վերմիշ-
լէր. իշթէ պու սէպէսլտէն դայպ իթտի. Էվիմիզ տէ ալաճախլըլար
զապթ իթտիլէր. սըզըրլարըմըզ տա տօթթ սէնէ էվէլ հօքիւմէթ մամուր-
լարը վերկի իշուն սաթթ վերտիլէր. պէն տէ չինճիք Սիմանպօլա չըխ-
տրմ, պէլքի պիր իշ հափան տէ փարա զաղանամ տէտիք:

— Տիմէք տիր քի պօշտասն, հիշ մէրաք իթմէ եյէնիմ, պէն
սէնի էլիմ իլէ պիր իլէ գօշամ. պէօլէ ենիշտէմին իշի պօղուլմուշ հէ՛.
ամապա զավալլը Ուսան նէ՞ դատար մէրսք իտէն:

— Ղատէր աղա տայի, դատէր տիր աղա տայի նէ՞ հափախ.

— Սօլէ պախամ Տրդատ եյէնիմ, ներտէ՞ հաթըպ խալխան.

— Ենիճիք ուշ կուն օլտու տահա դէլտիլիմ, Ալի Փաշա խանտա
եաթան:

— Եօ՛ք եյէնիմ, Եօ՛ք. պէն սէնի խանտա պրաքմամ. պիլիմ

էվէ դէլէճէքսին . պիլսին պիլիմ չօճուքլար նէ դատար սէվինէճէքլէր :

Տրդատ միամտաբար համոզում գոյացուց թէ իրօք մօրեղբայրն էր : Սէրչօի բնկերններէն մին պահ մը դուրս ելնելով վերադարձաւ ուրիշ երեք բնկերներով սրանք Սէրչօի աչքը լուսելով խնջայրքն մասնակից եղան . կերուխումը շարունակեց մինչեւ ոչ ատեն , յետոյ ամէնքն ալ մէկիկ մէկիկ քաշուեցան դայցին : Քիչ յետոյ աղա տային Սէրչօ Տրդատի դահնալով — Ելէնիմ սէն պիլբազ օթո՛ւր , չու չօճուքլարն պաշընա պիլր հալ կէլմէսին , պիլր դիտէյիմ տէ դէլէճիմ . կ'ըսէ ու ինքն ալ իր կարգին կը չուէ փողոց :

Խեղճ Կնսարային Տրդատ կէս ժամ ի գուր սպասելէ յետոյ կ'սկսի Աղամայ բշուն պէս մամտալ :

Ժամը , գիշերուան երեքն է (ը . Թ .) , գինետան դ'սկերը կ'սկսին փակել , գինեպանը կը մօտենայ խարուած Ղայսէրցիին .

— Հէմէքրի , հեօ՛յ . . . տիւշիւնմէ՛ հայտէ հիսապ . . .

— Լաքին պէն աղա տայիմէ պէքլէյէճիլիմ . տահա դէլմէտի , չինճիք դէլիլ .

— Եօլլէ սելլէս հօք . պիլդ ահա տայի դապատայի պիլմէզ , հիսապ վերէճէք կիտէճէք , պուստա մուշթըրի եաթաճաք , եսաաք , սէնին օ՛ւ առքատապլա տահա հօք կէլէճէք , օնլառ սէն պիլմէզ , դարգաց ալայր , ուլա աօլանտրոճիս ուլա ցարիլընիս . օնլառ իցտի , դացտի , սիմաի սէն վառ պուստա . հայտէ՛ փաղա՛ , հօք լաֆի պասքա . . .

ՏՐԴԱՏ . — (Թագ աչկերով) Աղա՛ , քա՛ջ քուռուշ հիսապ վար , սօլլէ տէ վերէն .

— Օթուդ եէտի պուցուք քուռուս (*) վերէճէք .

Տրդատ գրպանին ամբողջ ունեցածը կուտայ և շարունակելով իր սղըր .

— Ա՛խ պիլր էլիմէ դէչսէնրզ պախըն Ղայսէրցիյի ալտաթմախ նասըլ օլուր , պիլդ էչէյի մախամ բլա դրոլատուրլըրիս . ա՛խ սինինէ դաշընտրզլըմ հէրիֆի , «պէն տիյօմ քի տայլըմ հօխ , օ՛ հայէա տիօն քի պէն սէնին տայրնըմ . . .»

Ու դեռ մինչեւ այսօր մեր Տրդատ աղբարը կորսուած աղա տային կը փնտռէ :

Գանաս նէ մեղմէ ալ բարեւ ըրէ :

(*) Արծաթ գրամ .

ԺԳ .

ՓԵՐԻԿ ԷԼՄԱՍԻ ԵՒ ՔԷՉԻ ՊՕՅՆՈՒՋԻ (ԱՐՁԱԿ ՈՏԱՆՈՒՈՐ)

Ուրբաթ օր մ'էր , օր մը խօնաւ ու ցրտին ,
վերաբիւսիս մէջ պարփակուած կը չրլէի պիսիկոր ,
Ծանր տապար մ'իջած կուրծքիս , կարծես ճնշէր իմ սրտին .
Շուրջս պատած կը կարծէի դեւերու հոյ մը բուր ,
Շրթնէս խաղառ անհետացած գուարթ ծիծաղ ու ժպիտ ,
Երբ քայլերս կ'առաջնորդէն դէպի շուկան Մարրուճըրլար ,
Շարք շարք կեցած շալվարաւոր Մովսէսորդիք-սաթըրճիներ անուս
կուպիտ .

Կը պօռան հա՛ «Եաղլի բիւկէ՛զ , Եաղլի բիւկէ՛զ . . . աղալար» ,
Խանի դրան առնիթեր նստէր հրէա մ'ալ կայտառ ,
Կողովի մէջ դեղնորակ միրզ կը ծախէր բարձրաճախ ,
— Ֆէրիկ էլմասի՛ . . . Ֆէրիկ էլմասի՛ . . . ու դեռ բառեր՝ զոր չկրնար
բսկ հայ տառ .

Հատիկ հատիկ խնձորներ յետաւորդմին . . . քսէր հրեայն ,
Ու դոռ ձայնով մ'անդադար «Երսրը երսր տա եէ՛ . . .» ,
Կը պօռար ու շալվարի ծալքովը թաց կեղեւը սրէր ան .
Եւ անոր ալ ճիշտ դիմաց երբայցի մը՝ որ կ'ըսէր «Ե՛ Ե՛ ,
Բէչի պօյնուզ՛ւ . . . քէչի պօյնուզ՛ւ . . . Էվէ պօյնուզոււզ եթիմէ
էփէնտու՛ .

Կ Ա Ր Դ Ա Ց Է Ք
ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐՈՒ ՏՐԵՑՈՅՑԸ
1921
ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ ԵՒ ՊԵՍՊԻՍՈՒՆ
ԳԻՆ 15 ՂՐՈՒՇ

ՓԼՏՈՒԹՅՈՒՆ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ԱՂԵՏԸ

ԳՐԵՑ՝ ԾԱՆՈԹ ՀՐԱՊԱՐԱՆԱԳԻՐ

ՅԱԿՈՐ ՏԷՐ-ՅԱԿՈՐԵԱՆ

Քեմալական արշաւանք, Կարսի եւ Ալեքանդրաքոյի անկումները, Հայ բանակին բայթալումը, Յարձակման եւ բայթալման պատերազմները, Պալէստինեան տիրապետութիւնը:

(Անթիպ փաստաթուղթեր, դիւանագիտական գրեր եւ բազմաթիւ լուսանկարներ)

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ՝ Մ. ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԶԲՕՍԱՎԱՅՐԸ

ՀԱՇՎԱՐԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ԳՐԵԶՐԱՏՈՒՆ

ԲԵՐԱ, ԱՂԱ ՃԱՄԻԻ ԴԷՍ

504

208

ԳԻՆ 5 ՂԾ.

Յ. ԱՄԻՐԵՆՅ

ՀԻ ՀԻ ՀԻ, ՀԱ ՀԱ ՀԱ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Գ. ՊՐԱԿ

«Սենտնա... Հի-Հի-Հի, Հա-Հա-Հա» ի ֆիլմերը հրաշալիորեն կը բուժեն ամէն կարգի հիւանդութիւնները. ՏՕԲԲ. Յ. ԱՄԻՐԵՆՅ.

ԿԱՐԵԻՈՐ ԶԵԿՈՅՑ

Պատուարժան ընթերցողներուն կը յանձնարարուի «ՍԵՆՏՆԱ»-ին պատմաւած քանրանքէն իրենց շապիւղները չթրջելու համար անպատճառ մէյմէկ սպունգ կապել... ներքնաբերին.

Տպագրութիւն եւ հրատարակութիւն
Մ. ՅԷՐ-ՍԱՀԱԿՅԱՆ
1921

28635-42

3. ԱՄԻՐԵՆՑ

ՍԻՆԵՄԱ... ՀԻ՛ ՀԻ՛ ՀԻ՛, ՀԱ՛ ՀԱ՛ ՀԱ՛

ԼՐԳԻԾԱԿԱՆ ՑՕԴՈՒԱԾԱՇԱՐԲ

Ժ.Գ.

ԱԿՆՑԻ ԴՇԽՈՒ ԽԱԹՈՒՆԻՆ ԹՈՒՌՆԻՐԸ

(ՀԻՆ ՊԱՏԱՐԹԻՒՆ)

1888ին Գումգարուի մէջ տխուր խանութ մը կը բանեցնէր Ակ-
նայ Ապուշէի գիւղէն Տըզուրդէնց Մօքոս աղան որ քանորչորս տա-
րիներէ յետէ Ակնէն բաժնուած, կինը Դշխու խաթունը դեռնոր հարս
ձգած ու Պոլիս եկած էր, բայց դժբախտաբար բախտը չէր ժպտած
կարենալ վերադառնալու համար ծննդավայրը:

Իրիկուն մը խանութը գոցելէ վերջ՝ վրայի ցած ու միջին սեն-
եակը ստանձնացած քիչ մը պանիր հաց ուտելէ յետոյ խոր մտածման
մէջ թաղուեցաւ, յիշելով իր կինը որուն համար սիրատուէն կտրուեց
կը քաշէր երկար տարիներէ ի վեր...

— Թօլաֆի բա՛ն, ըսաւ ինքնիրեն Մօքոս աղան, աս քանի հեղ
է քի մեր Դշխուն երածըս կու տեսնիմ, էնմէն տալու ալ շրջի տէյ-
նի ու ալ չիմ գիտմանար հասրէթիտ, աման օր մի էսէջ իշ տի անուս
նը արէ, ես սիլա եկուր ես չանրս իս Սաքմալ ուղէ ուր դամ:
Խալթած գրեքը ըսաւ... հըլա աս հեղու գրածը պիւթիւն պիւթիւնէ
իս այիլ մայիլ արաւ. հըլա մէյ մի տըհա սա գիրը կարդամ տէ հեյ
ուր չէ նը անով թէսէլիւ կ'անիմ հաղըր:

Կր սկսի կարդալ:

Երկու աչիցրս լէօս սերիմ աղաս,

Ալ նիչէ՞ պէք ճամբատ տի հայիմ, տըհա սիլա տի թէքմիլ չի տիլ-
լի՞. հաւն ուր հաւ է նը ջուր ուր կու խմէ նը Ասփած կու հայի.

11649-72

Անխնիկ արեւուտ սիրուն լընի, մէյրէմէթ արէ քչիւ մի, ալ սիրուտ չիմ դիմանար. քուկին խօրթմատ տակնի կը... արունս մտար քի գարի գարի լացընե՞ս գէշէր. հէսրէթէտ կու մէննիմ սերիմ աղաս.

«Հանէ ծոցեա գլխիս կրցրած սեւ մազըս,

Դէր քովը ու նայէ հիմակ խրքկածս,

Ան սեւ երկան երկան բռատ մազերս,

Շերմակի ին փոխեր քաշած օճերքս...»:

Եւ Մօքոս աղան յա գուած հետեւեալ պատասխանը գրեց կնոջը

«Հասնի գիրս Ակիկը Էպիփիստայ գեղանը Արդր Եշանին մէյի- լին Տրգարգեց Մօքոսին կողակից Դըշխու խարխուլին.

«Աս իմայ պայտուական Դըշխու խաթիւնին.

Սեր իմ Դըշխու,

«... Թարիկիւ սիրի դիրըդ առի, էթրաֆ լարեկըմտօք վէ դոս գրացնօք պէքէտէր լընիւնիդ մալիմըս Էղաւ. Տէրը տէվամի առջօնն տայ ու ամուր ձեռօք պահէ փութիւնիդ ալ. մեղ ալ խարիպուլթեան տեղերնիս իր երկար համբերութենէն համբերութիւն տայ. ու մարմ- նաւեր աչօք իրար վայելիւ խըսմէթ անէ, ի մէջ պանդխտութեան անփորձ ու անխառն պահեսցէ անմեն: Յայտ լիցի սեր իմ Դըշխու սոր գրած գիրիս չլըրիւթին նայելով հասրէթութեանս չես դիմանար ու ատ մուշիպով պիկեղզիւնի պէյիթ մին ալ գրեր ես. ատ բանըս թէքմիլ արուեստ թառ ու մատ արաւ, վարեն ի վեր քրքրեցայ ու յօշկեց մի լացի՝ չաղայի մը պէս. սեր իմ Դըշխու, «Տեմէ սէնտէն գաղ կէմլըմ, իւթիւրմիլըմ, կէշ Էմիլըմ կէլին խանուլմ, թէճէլլիւ- մէ քիւսմիլըմ»:

«Գիշեր ցորեկ հեշ չես ելլեր մտայրս,

«Գրլօխս տը բարձ գնիմ կուգաս երածս,

«Հէրամ արիւր կերածս ու խմածս,

«Աշխրքքին չիմ փոխեր սրտօք սիրածս:»

«Աշխրքս լէտ սեր իմ Դըշխու, հիսապ քիթապ արի ուր պէհէմմի բերիմ. տանա բոխտ եր քի թէճէլլիւս կապէր երթար տէ քէմէրս լիցունի ու մեշկըս կէտիւրմիլ արած փառլախ մի սիլա գալի տէ կար չէղաւ տէ մուրատըս փորըս մնայ. Էկեր ուր ֆոս տեղ իմ բե- բիւն թէրթիպը չի տի բոնես նը հիշ չի կօնիս ու գաս. բոխտ թը քէմ նը հաց մին ունինք ուտելիւ, Էկեր ուր քչիլ մին ալ իրօմինա-

նիս գիշնանք նը մենն է Գիրխատսի զօրութիւնը, հէյպէթտէ դի մի տի գանանք: Ան քի ուր սիլա տի գամ տէ թէքմիլ կալլըուածքս ատ մեկ խանիւթն է՝ ան ալ իւր անէսը ուղուրը տի գնիմ ու ետեւ պիտիւ չիպիտիւ մարդէոց զօխ տի ծոխ նը արհա բարով է ուր դիւն գաս. կաղիւ տիւտինք նը կապան կուտինք, մուխէնէթի մուխիէճ չինք լընիւր: Հըմայեկըս ես խարէրըս տըուի. գիւն ալ Տիրոջը պատ- ուիրանքին հընազանտ լընելով ելլես ու գաս. Ասված պապին օղոր- մութիւնն անշափ է:

Թարափըս կէսպօչեց Աստիւր աղաին ձեռօքը տանըհինգ հատ սիւմ մէճիթիլա խալիբեցի ճամբաւ խաշլըխ անես. չի մոռնամ լակիւ ուր տալար մի մաացու արէ ու փարթ մի խալիբեմ չինելով հետդ բեր. վեց օխտը տորպակ ալ կէտանէ չինէ, քիթիկ քիթիկ կուտենք, չիւնքիմ ֆոս տեղ հալաներն ուր ցրտէ նը գոմշու. մըսերը պիկէ կու սրգին. տէպպէ մին ալ խառ բօղիկ բերելիս չի մոռնաս. տանըհինգ քսան կապ ալ չոր կանկար բեր. չորս հինի օխանայ իտթի մին ալ չոր խայմախ բերես. Ակին փէստըլեն ալ հետըս բերելու չի մոռնաս, կուլի քի իլերտէ սրբտալերք(•) կուլիս տէ պեքքը կուլի. բլիթ, չարոց, չոր թիւթ ու Հէփէղիստաւ սեւ համիշը սղօկեկ բեր, խանիւթը խալիսոգին մէջը կու լեցնինք, կու ծախինք ու փարա կու վատը- կինք. կարմիր ու ձերմակ թառիւրնա ալ բեր՝ ճըմբոտան գաշրա կուլի:

Օլուր օլմաղ մարդիս հետ ճամբայ չիլլես, նայէ ուր նամուլու քուլֆաթի հետ պասխանա մի լընիս ու անենկ գաս քի լիսան շիյ- նինք հասցար մի: Եր ուր կըստուենու իսկէլէն ուր ելլես նը թել մի գարկ ուր կէսպօչեց Աստիւր աղաին ու քուլֆաթին հետ լարու գեմ տի գանք ու քեղ տի առնինք: Ալ չունիմ հարկաւոր գրելիք, սխալ գրուս ներում անես»:

Ըստմալ, կուս-Խարուն Տամղալու սօղախին Էրթէր
Մառայ Գիրխատսի Տրգարգեց Մօքոս

Գրեցա գիրս Թրքիւրին պահուցը երկուշաբթին
պիւն ախիկ խղ ախիհէն ախիգին Մաշխին սասնըթիւնին

Հետեւեալ օրը նամակը գրեց Ակը. անձկանօք սպասելով սի- բական Դըշխու խաթիւնին Պուլիս ժամանումին: Քանի մը չաբաթ վերջ հետադրատան ցրտիչը հեռագիր մը բերաւ. Մօքոս աղային, ուրիշ Էրերէլը թէ կինը կիրասունէն ճամբայ ելած էր: Մօքոս աղան փա- փաքելով որ իր կինը միջավայրին յարմար հազուստով մը ներկայա- նար թաղին մէջ, ձեռք մը հագուստ չինել սուած էր գերծակուհին

ին պէս նաեւ այդ օրերու նորածնութեանը համեմատ թուոնիւր մըն ալ գնած էր՝ չըմագդեասին տակէն կտակու համա :

Որոշուած օրը Մօքոս աղային ընկերացան կէսօրէ օղլի Աստուր աղան, անոր կինը և տասնամեայ տղան, որոնք նաեւ մը նստելով յառաջացան զէպի չոզենաւը :

Վերջապէս քսան և չորս տարի միմեանց հաւեր քաշող Մօքոս աղան ու խաթունը իրար պի ի գտնէին : Մանաւոր կարգադրութեամբ մը իրենք մնացին նաեւ կին մէջ և չոզենաւին սանդուխէն վեր հանեցին միայն Աստուրի տղեկը՝ Դշիու խաթունին համար գնուած հագուստը տանելու համար, որպէս զի հագուելէ յետոյ ներկայանար Մօքոս աղային : Կէս ժամ յետոյ չոզենաւին կամրջակին վրայ երեւցաւ եւրոպական տարազով կին մը, այդ կինը Մօքոս աղային կողակիցն էր՝ Դշիու խաթունը, և սակայն հակառակ անոր երկար ատեն անամուսին ըլլալուն, կարգէ դուքս տեսարանով մը ի յայտ կուգար :

Ի՞նչ կ'ուզէր որ տեսնայ Մօքոս աղան, կնոջը յառաջամար շէնք չնորէր ըլլալամ :

— Ի՞նչ խաթ կ'անէ... շան աղայ կնիկ, Այնեն հետիյա կուրերես, պոռայ նաեւ կէն :

Հազիւ կարելի եղաւ Մօքոս աղան համոզել թէ Դշիու խաթունը թուոնիւր... առջեւէն կտակը է :

ԺԴ.

ՆՈՐ ՀՐԱՇՔ Ի ԳՈՒՄ-ԳԱՐՈՒ

ՄԱՆՈՒԿ ԱՂԱՅԻՆ... ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՏՐԱՄ-ԳՕՄԵՏԻ)

Գուժ-Գարուի մէջ բնակելու պատիւը ունէր սափրիչ Մանուկ աղան, որ բոլոր ռափրիչներուն պէս մարդոց երեսը քերթելով ապրելու սովորութիւնը ունէր :

Բարեյաջող օր մը մեր Մանուկ աղան իր մէկ թափուր գետնը կը ծախէ 120 ոսկիի. հետեւեալ առաւօտուն երբ զրամները հանգչեցուցած էր գրպանին խորը ու կը պատրաստուէր խանութ երթալու, սափրիչին արժանքնաիր կեար կը լիչեցնէ թէ նպարաւաճառին քսան ոսկիի դուժար մը կը պարտին. և կը խնդրէ որ քսան ոսկին տունը ձգէ՝ վճարելու համար տղ-պարտքը : Մանուկ աղան որ այդքան չուտով բաժնուիլ չէր ուզեր ոսկիներէն՝ կ'աննէ կը քախէ : Քանի մը ժամ վերջ երբ Մանուկ աղան խանութը նստած՝ յաճախորդի կը սպասէր, յանկարծ ստամոքսի խանգարում մը կ'ունենայ և կը փախէ : Դրացիները թաղապետութեան լուր կուտան որ անմիջապէս կը փութայ բժիշկով մը և Մանուկ աղան քօշերայէ լոնուած է բսելով կառք մը կը գրուի և կ'ելլի անտէր հիւանդանոցը կը փոխադրուի : Իրիկուան սափրիչն կինը և աղան բաւական երկար սպասելէ յետոյ խանութին կողմը կ'երթան փնտռելու համար զայն. դրացիները իրողութիւնը կը պատմեն ցուցնելով խանութին կնքուած ըլլալը և գետնը ցանուած կիւրը : Հետեւեալ օրը կինը և աղան կը դիմեն հիւանդանոց անոր սրախութիւնը հասկնալու նպատակաւ, այս անգամ հիւանդանոցի պաշտօնէութիւնը կը յայտնէ թէ Մանուկ աղան մեռած է նոյն օրը և հետեւաբար իրենք կրնան Պալըքլը երթալ՝ հին տեսնելու համար զայն : Մայր ու աղայ յանկարծակիի եկած տրտում տխուր կ'երթան աուն և կինը սեւեր հագած ու աղան ալ սեւ փողկապ մը կապելով՝ տաներէց քահանային հետ Պալըքլը կ'երթան՝ իրենց սիրելիին գնէ մարմինը տեսնելու համար... Պալըքլը զխաթաղներէն մէկը կը յայտարարէ թէ քիչ առաջ Մանուկ անունով Գուժ-Գարուցի ննջեցեալ մը թաղած է ու տեղը ցոյց կուտայ, քահանան հազոց մը կ'արտասանէ և մայր ու որդի կը վերադառնան տուն՝ ողբալու համար իրենց այս կորուստը :

Երկու օր անցնելէ յետոյ աղերսագիր մը կը գրեն պատկանեալ տեղը և կը պահանջեն հանգուցեալ Մանուկի հազուստները և գրպանը ունեցած հարկուր թանս սակին:

Աղերսագիրը կը զրկուի քաղաքապետութենէն հիւանդանոցի Տնօրէնութեան՝ ի գործադրութիւն:

Տնօրէնութենէն կը յայտարարեն Մանուկի կնոջ թէ՛ իրիկունք թէ՛ հազուստները և թէ՛ գրպանին դրամը իրենց պիտի զրկուին:

Իրիկունսն ուշ տունն երբ մայր ու տղայ կ'աղբային իրենց անդամալի կորուստը, յանկարծ ինչ կը տեսնեն... իրենց սիրեցեալ Մանուկ աղան յարուցեալն ի մեռելոց՝ կը անկուի դէմքնին՝ աղջտողջ և ժպիտ ի չուրթին, պարփակեալ իր հազուստներուն մէջ ու բնականաբար դրամներն ալ գրպանին խորք...:

Թիւրքմաղութիւն...

Սափելէ Մանուկի կինը լացած էր իրական Մանուկի մը վրայ, բայց մեռնողը իր Մանուկը չէր, այլ Գում-Գարուէն նոյն հիւանդանոցը քարմանաւ ուրիշ Մանուկ մը...

ԺԵ.

ԱԿՆՑԻՆ ՈՒ ԿԵՍԱՐԱՑԻՆ

ԱԿՆՑԻՆ ԿՐ ԼՈՒԱՅ... ԿԵՍԱՐԱՑԻՆ ԳԼՈՒԹՐ

(ԲԱԳՆԻԲԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Մէրճան Իմամ-Ալի խանի մէջ կը բնակէին երբեմն զաւտաւորի Հայ աղբարիկներ: Անցեալ հին բարի օրերուն անոնք իրենց ճաշը բնելէ յետոյ կը համախմբուէին խանին սրճարանը, օրուան խոնջէնքնին անոնկու և մէկգմէկու հետ կատակելով մոռնալու համար իրենց խաղալիք ծանր գիշոր:

Ս. Ենդեան խթումի իրիկունն է, սրճարանը հետզհետէ կը լեցուին խանին և մերձակայ բնակիչներու հայորդիներով: Հոն են

Ակնցի Խաչօ աղբարը, Արարկերցի Սեդրակ աղան, Տիւրքիցի Մինաս Էմմին և Կեսարացի Գարապետ աղան: Խաչօ աղբարն այդ իրիկունը տխուր էր և ոչ մէկուն ըրած կատակներուն կը պատասխանէր. ան կեանքին մէջ տառջին անգամ ըլլալով ասանկ տօնական օրեր իրանի խոջէն կ'անցնէր. կը լիւրէր հարսանի կիսած լըլիմալ քրիւ սպորտն ու պօրտիկ յորխար՝ սրանք իրեն ա'իս քաշել կուտային, կը մտածէր թէ հետեւեալ օրը որ Ենդեան տուն էր իր ինչպէս նաեւ աղղականներու փոքրիկները տօնական հազուստներով պիտի գային ձեռքը պագնելու ու ինչն ալ անոնց իւրաքանչիւրին մէյմէկ գուրուշնոց պարզեւ պիտի տար ու վայելէր այդ անմեղներուն քաղցր ժպիտները. աղղականներու և բարեկամներու այցելութիւններ պիտի տար ու պիտի բնդունէր անոնց նիստադարձ այցելութիւնները, մինչդեռ հիմա տարբեր հանգամանքի ու միջավայրի մէջ կը գտնուէր... աս'դ հեռու էր սիրական հայրենիքը: Հայրենաբաղձ Խաչօ աղբար այս տխուր մտածումներուն մէջ էր նրբ Տիւրքիցի Մինաս Էմմին իրր փորձառու մարդ ուզեց զուարթացնել զայն:

— Մէ'րդ, ինչէ՞ կադեա մտմտաս ի, տէ՛վէներդ չէ՛օլէն զէրկին տերին. ի՛նչ կ'ըլլես ի, իշտէ կ'ըսիմ կու, հէօզինիս ուէղջ է էնկիղլու տղէկը չի կայ. ձէզ փիւթինդ ալ էօ օր բէզնիք տէ՛վէթ կ'էնիօ, կուզէ՞ք ի՛:

Խաչօ և ք'իկերները բնդունեցին բազնիքի այս հրաւերը:

Երբ ամէնքը մէկ բազնիքէն ներս մտան, սպասաւորները դիմաւորելով,

— Պուշուրուն աղալա'ր, պուշուրուն. նալին վէրին չօճուքլար, կը պոսայ բազնեպանը, ու կը ժողվուեն բոլորին ալ կօշիկները. Խաչօ աղբար օր Պուշոյ մէջ տառջին անգամ ըլլալով բազնիք կը մտնէր՝ կարծելով թէ իրը պատանդ կը գրաւեն իրենց կօշիկները, զայրանալով:

— Ուլան, նէ՞ կափիւրն, պիզ վարայի վերմէղտէն խաշմաղուի, սէն պիզիւ քիմիւ զանն եթաիւն, պիզ տէ հալըմըզա կօրա պիբէր աղալա'ք:

Մարդը ասանց պատասխանելու մէյմէկ թիւ կուտայ իւրաքանչիւրին. Խաչօ աղբար ալ աւելի կը գարմանայ ու բան մը չհասկնալով,

կը դառնայ իր բնկերներուն և խօսքը Մինաս Էմմին ուղղելով,
— Աղա՛, ան հէրէֆը մեր փաթաղները վար գրաւ նը սանքի մէրամը ի՛նչ տիլլի. շան տղան զէհէր գիտէ թէ տի փախչեյանք ու համամէթին փարան չի տված քօշան տօլըրեյանք. հըլա էօ աս տված ֆիթիյներն բան մի չի հասկցայ. գիտես թէ աս հէրիֆները տիւպատա մի տի գառցենն մնալի:

կաջօին ընկերները կը համոզեն զինքը թէ կօշիկները չխոխուելու համար է որ թիւ կուտան և թէ տարբեր նկատումներ չունին:

Մեր գաւառացիները կը մտնեն սենեակէ մը ներս, հոն ալ ուրիշ մարդուկ մը գէմերնին կլելով կը պահանջէ վրանին ունեցած դրամներն ու ժամացոյցները: Խաջօ աղբար քիչ մը կը մտածէ թէիւ, բայց երբ կը տեսնէ թէ ամէնքն ալ կը յանձնեն քսակնին ու ժամացոյցնին, ինքն ալ կը համակերպի ու հանուելով կը մտնեն լողարան, իրենց հետ տանելով օճառի կտորներն ու ֆահները: Հոն խրաքանչիւրը իր քաղաքին խաղերէն վախն ի փոխ կանչելէ յետոյ կարգը կուգայ լուացուելուն: Զուգադիպութեամբ մը անշուշտ Ակնցին ու Կեսարացին մէկգմէկու գլուխ պիտի լուային. նախ Կեսարացի Ղարապիթ աղան իր խոշոր ձեռքերը կ'անցնէ կենդանիներ քիւնար ընկու յատուկ մագէ ֆահէ մը մէջ, ու կը սկսի անինայ գերծել խեղճ Ակնցիին ուսուկներն և կոնակը. այդ պահուն միւսներն ալ տարբեր գոռոններու առջիւ մէկգմէկ կը լուային: Խաջօ աղբարն ալ իսկու չկրնալով զխմանալ մագի ֆահին պատճառած կակիծին, Ղայսէրցիին թեւէն կը բռնէ և ձեռքի ֆահն քննելով.

— Նէ՛ կափիխըն, օ՛ տէկիւլ բմա սէն նէ՛ կափիխըն:

— Հիչ Խաջօ, պէն նէ՛ դօրիօ՞ քի, իշթէ շու քէսէ ըլան սէնին սինինի դաշնաբրիօմ...

— Սէն պէնի կէսէրի էշշէկէ՞ մի սանտուն, հէրիֆ, ըսելով կը յափշտակէ ֆահն և կը սկսի նոյնքան կատաղութեամբ գրասի յատուկ այդ ֆահով չինի Կեսարացիին կոնակը ու այնքան ստատիկ կը քսէ որ այս վերջինը չկրնալով այլեւս ցաւին դիմանալ կը սկսի պօսալ և օգնութիւն խնդրել ընկերներէն:

Երբ Խաջօի կը հարցնեն թէ ինչ ըրաւ Կեսարացիին որ այդպէս կը սրտայ եղան մը պէս.

— Հիչ նէ՛ օլաճախ քի... Էկինլիւ Ղայսէրլիւնըն պաշընը երխտարխտան սողա խթէ սըրթընը տէ էշշէք քէստաի իլէ խաշըթաբրիէլէլիօմ, վախթը գէմանի իլէ Սողոման խմաստիւն տէմիշ ախը քի «Խուլու խաղ ել իշիւն, տէրին խաղ սէնին իշիւն»:

Ահա այդպէս Ակնցին Կեսարացիին... գլուխը լուացած էր: Այլ օրէն սողին Կեսարացին ուխտած է անգամ մըն ալ Ակնցիին խաղ չխաղալ, որպէս զի իր խաղցած խաղը իր գլխուն չի պայթի:

ԺԶ

ԵՐԿՈՒ ԱԿՆՑԻՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՐԲՈՒՏԱԼԱԿԱՆ ՊՍՏԵՐԱԶՍԻ ՄԱՍԻՆ

Վերջացող տարուան վերջին քառորդին առաջին ամսոյն սկիզբները կիրակի առաւ մը աշնանային գաղջ օդով հսկայ կրիամի սըրնթաց վազքով կը սուբար կամուրջէն գէպի Վասփորի ասիական եզերքները Շիրքէթի թիւ... չորենաւը, իր մէջ ունենալով բաւական ստուար բաղմաւթիւն մը՝ ալազան և ալազեղ օամանցիներու, սրնց մեծազգն մասը անմառնջ և անխօսուկ թերթ կը կարդար, չէ թէ ժամանակը սպաննելու այլ օրուան կացութիւնն՝ պատերազմի իրադարձութիւնէն թարմ լուրեր քաղելու նպատակաւ:

Շուրենաւին երկրորդ կարգի ուղևորներու շարքին մէջ կային նաեւ երկու Ակնցիներ՝ Մկոնեղ Մանիւկ աղան և Մնկրակինց Սիրական աղան. ասոնցմէ Մանիւկ աղան իր ձեռքի թերթին վերջին ժամու լուրերուն վրայ ակնարկ մը պտտցունելէ յետոյ թերթը ծալելով,

— Իֆէրիօմ, իշթէ ասենկ պէքքէ լընի ուր քնֆա գայ:

— Գիտես թը անիւշ բան մի կայ, հրա՞...

— Սիրական աղա, ի՜նչ կ'ըսես սա խօրթթայ չէ, մէյ մի տասը տըպա հարուր ըսէ:

— Տասը տըպա հարուրըս կ'անէ հազար:

— Վեց տըպա ալ հարուր, բոէ մէյ մի:

— Վեց հարուր, էղաւ հազար վեց հարուր:

— Շօխամի պէս կըյրեր ին աղա, սա լաֆ չէ:

— Ի՞նչը, Մանիւկ աղա:

— Անտընտեցա՞ր մարդ, Դալխան կըյրեր ին օամանցուն էսկէրներն ու Արալները մէկ էղեր ին, վիւր եշխընա թիւր մին ին խաղցուցիւր քի լընի ալ նը ասխտար կուլի, Պինխաղի կ'ըսին ի՜նչ կ'ըսին, իշտէ անտեղուկը Դալխաններին մարը լացուցիւր ին. կըսան ուր մէյ մի տընա օամանցուն վրայ տի գան. իշթէ քէթէկը ասենկ կ'ուտին. չան տղաք, սեպէ թը իրենց պօշիւն վրայ կ'ոխող կար, շխտակը աս ձինիվիզ հէրիֆներուն պէքք էր:

— Զըսես ուր կերած շամառնիւն կրակ ցաքքեր է:

— Տընա մուխն ու բէցը ետեւ տ'ելլէ, դիւն ինչէ՞ խապար ես:

— Մէկէր եւ կուտամ. ֆախաթ բանն անենկ չէ. մենք հաշկով
զալ կու ընդինք վրանիս. առ բանած թէրթիւղիս թէրթիւղ չէ կ'ըսիմ
նը իշտէ անենկ հասկցիր. իքի պէր չի կայ. վաղը մէկըլտիւնք տ'ել-
լին թը «գիւք ֆաղ ունիք» վալլել չունիք, բերան ունիք՝ ուտել չու-
նիք, մարդ ունիք՝ գործ տեսնել չունիք, ա. մատմ քի ուր ատենկ է
նը գիւք գան դնացէ՝ մեղի կու վալլէ առ ֆողը. ձեր ձեռքէն չի դար
ըմա տեսէք ընտո՛ր մարդիւ սըրա տ'օնցրենէք մենք. մեր ձեռքովը մեթ
խուշուն կու փորինք. հին բռնճիին (րեմիս) վախթը Հայը անխտար
ձանը մեծցուց, պօռաց կօնչեց նը ի՛նչ էր սէր ու սէպապը, Հայը
կ'ըսէր թը մեղք է առ մէմէթէթին, եկէք մ'անէք մ'իլլիք բարենո-
րողում մի արէք ուր կրկիրը հոնջանայ, չէ թը «եկիլօ իթմիշ խառ
թիթմիշ կնաչօ իթմիշ խալթ իթմիշ»... Մենք գանձ կ'իսկանք անխնք
տանձ կու հասկնային, մենք խաղ կ'ըսէյանք տեխնք լաղ կու հառ-
կընային, հնչուէ քի ալ երվօրացին փայ բաժինին խաբէրը տվաւ.
աման զաման տէր ի քէն ատոր հոնջըր ատենկիւ հըմար կէնձ թիւր-
քին գոմիթէն Հայ գոմիթէնէրուն հետ առչ պօռուսին չալեցին ու առօք
փառօք հիւրիւթը ներս բերին. վախա մեր խօրթին էկան ըմա,
ատիւնք ալ իրենց պօրան հերկեցին նաչեցան... ձան ու կէճիւլտէն
սարբըմիշ լընողը ս'վ է քի. կինէ էսկի թաս էսկի համամ. մէկ Հա-
միտին տեղը հաղարներով թէօրէմիշ էգան. չին ըսեր թէ հին ուսու-
լին սէպապովը վրայ տվանք նամուսնիս ալ, օսմանցիւթեան անխն-
նիս ալ, մարդիկնիս ալ. էկէր քի ուր ատենք տընա առ բանքս տէ-
վամ անին նը չապիքնին ու վարտեքնին տալէն եքքը նստած տեղեր-
նին ալ վրայ տի տան:

— Գախաթ ըսեր իմ կինէ կ'ըսիմ, առ ծեծը Գախանին սուղի տի
նստի:

— Ես ալ կ'ըսիմ թը գիւն քեզ նայէ ուր առ ծեծին սէպապովը
վարտիք չի ծախես հասցար մի. եանդունը իմ տիւնս վառելէն ու
մախթիւն վրայ նստեցրենէն եքքը, իմ տեւչմընիս տիւնն ալ վառեր է
էղեր, առ ալ ես ճիւղերըս չեմ սեպեր, ընծի լընելէն եքքը...

Երկու Ակնցիները աչսպէս կը շարունակէին իրենց քաղաքական-
ճիւղիւնը երբ չողկուաւ կեցաւ Պէյքօղի առջիւ եւ պաշտօնեայ մը
պօռաց.

— Պէյքօղ... Պէյքօղա չրգա՛ն:

— Սիրալիսն աղա.— Աղա՛, Խուզկուսնուխա կելար՛իս մի:

— Կէրի՛, կէրի՛:

— Մանուկ աղա.— Զաթը վիրա ես պնայիւ վրայ ենք, էոնէջ
գնացած չունենք քի:

Մեր Երկու քաղաքականճի Ակնցիները պատերազմի վիճարանու-
թիւններով զրադած՝ փոխանակ Գուզկուսնուք կլլելու մինչեւ Պէյքօղ
գացած էին, ուրկէ Գուզկուսնուք իջնելու համար մէյմէկ տոմսակ
եւ ատենկով կը նստին ուրիշ շողկուաւ մը ու տոմսակի համար քա-
ռապատիկ ծախքով կը հասնին Գուզկուսնուք:

Մանուկ աղա (ընկերոջը դառնալով).— Ես քեզի բան մի ըսիմ,
էկէր էնմէն մարդ մեղի պէս մէյմէկ չէյրէկ մէճխիյա առ լէլլէթ ծե-
ծին ուղարը խօթիկ անէ նը, հարուր իցցուն միլիոն խուսուշ մինակ
էհալին խալիպ տի անէ:

Սիրալիսն աղա.— Չէյրէկը ճըզ արաւ նը հըրա տիօնճըա մտաւ
թը Թրապուլուսի խաղվան իշթէ ատենկ մեր չէյրէքներուն պօրը
փաթկամիշ տ'իլլի:

1912 Կիլիթի Տարեցոյց, էջ 183-189

ԺԷ.

ՄԻԹԻՆԿ ՍՐՃԱՐԱԱԻ ՄԷՋ ԹՐԲՕ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ ԻՆՉ ԿԸ ԽՅՍԻՆ ԱԿՆՅԻՆ ԵՒ ԿԵՍԱՐԱՏԻՆ

Կերակի առտու մը Գուզկուսնու Պատրիարքարանի փողոցը սրճա-
րանի մը մէջ հաւաքուած է դաւառացի Հայերու հոծ բաղմութիւն
մը, ասոնցմէ ոմանք նարկիլէ կը քաշեն իսկ մեծ մասը սիկապի
թանճը ծուխով մը միմիւրորալ կը լեցնէ: Կը խօսակցին թրքօ-իտա-
լական պատերազմի իրադարձութիւններուն եւ Տարտանէլի ամբակոճ-
ման մասին ու կը վիճարանին, իւրաքանչիւր իր հասկցած կերպով
կ'ուզէ լուծել... խնդիրը:

Ենթակներէն Կեսաբացի Բարսեղ աղան ընկերոջը խօսքը կտքե-
լով.

— Սինինէ դաշընտըրմ սէնի. լաթ տույման քի, իշթէ չու-
թանթա մասա տույման տա սէն տույման. պէն տեյօմ քի պու Թալ-
եոն օլաճախ հայաուսլարը Գարապոյա դադանընա սօխուպ Հապէշ-
լէթէ կօնտէքէք էյէր քի պուբապա պաթի պառարարաւ:

Ակնցի փրկիկ աղա.— Կայծրէ կէտեղիւ, ուրա՛ն կէտեղիւն էշ-
չէկ մի պոլիւն... օճախն պաթմայա, պու տէ խորթմա տիւր քի
խաղցարն. պու տէ կիւլէմ հօճ ալմախ տիւր. քէօքէկըն հուզի, հա
ախ օլմիշ հա խարա, պունտան նէ՞ չըխի. պաշգա պի շէյ հափախ
քի պաշխա տէօլլէթլէրէ եօրինէկ օլա տէ մէմլէքէթմիզա ալախ պան-
մայա

Կեաւաւացի Բարսեղ.— Սէն նէ՞ դօրիօն, չախմախ մը չախիօն, խու-
թիւնի՞ մը հախիօն, սէն նէ՞ տիօն. դաղէթա օխուման մը, տուլ-
ման մը, Չանախ Ղալէտէ թօխար հօթիւօր, Թալեանն տօնանմալարը
աթէշ կիսի կիւլէ հաղաբրիւօր. Օսմանլը նէ՞ հաբաթ քի, քիմի՛ն
թափուղինա քըշ ախախ. պէն տիւօմ քի էլիմիզէ կէշէն պիւթիւն
Թալեանլարը խարապօյա խաղանքնա սօխուլ չըխարտրխտան սօղա
պուռուլարընա պիւրէր հալխա թախուլ քիօլէ կիսի հէպէշլէրէ սա-
թախ չօխ փարա ալուրուք, վէ չօխ սա փարա խաղանուրը:

Տիւրիկցի Զարդար.— Ուէ՛վ կուտայ քի Թալեանին էսկէրները
կայեղցուն ձեռքը, քի պօլ պօլ ծաղկէ կը մէրդ ի՛լ կ'ըսես ի:

Արարկեցի Միւնա.— Պայտխտան կ'ըսէն կուքի խէյտեղին քեար
ուշաղի է, սանքիմ գէշ խելք մի շէ րմմա ընծի եօր մնայ նէ ես
կ'ըսեմ ք քի որ առեն ք եօր օսմանցուն տակէրները Թալեանին կէ-
սիք քրոնին ք նը մըղի բերին ք քի սա հայլաղներին քիթը խըրդմա
անցընինք տէ առջ տիւրի խաղցինք նը տըհա լաւ կ'ըլի. գէշ կ'ըլի
ըսա:

Ակնցի Փրկիկ.— Մօղիւ Միւնա, սա խտար ալ էճէլէ մ'անիր.
սա բարով գիննա ուր երվօրացին իր քինիլը խըրդման չօնցընը,
անձախ օսմանցին մեյհմուն տեյի կու խաղցնէ...

Կեաւաւացի Ղարապէր աղա.— Դօթի դօփօղու դօփէկ էյէր գէլէճէկ
օլուր իսէ Լսթամպօլա, պախ նէ՞ հափամ պէն. հէման կօնիւլլի-
հաղաճամ պէն. պիղիմ մախսէնտէքի պաթթումա տէնկլէրի սիփե
հափաճամ, իլէրիւ կէլէն Թալեանին կեօհախնէ մարթինի տայտու-
ճամ:

Ակնցի Օլընիս աղա.— Տալան Ղարապէթ աղա...

Թեփրեսացի Կայկայ Գեորգ.— Ծէ՛, տղաք, ես կ'ըսեմ քի ճի-
վաններինս սլիւր մը հագնինք, քսեվօլը մէջքերնիս հագըր Սարայ
պուռնուն պէքէյինք, Թալեանին էսկէրները ճիւղերնիս խարան դրին
մի, ճէ՛ տղաք դանակին ձօթը կըվըցուցէ կ'ըսիմ ես, հէման մէհա-
սէրէն կ'աննինք, չխտակ կը ժողուինք սա վէթան տիւլմանները
ու կարմունճին սրա տիւրէկներուն վրայ կէտեղի սուճուխուի պէն կը
կախինք որ սալանմիշ ըլլան...

Ակնցի Կարմա աղա.— Մեր Թէփրեսացին պօլ պօլ կու ջարդէ
րմա չի կիտէ թը երվօրացին փօլիթիքան խելք չի հանիր, տօխսան
հէաթ թարթխուն օսմանցին ու հունանին մահարէպէին վախիթը հէր
իշխտար օսմանցին ֆէթ աբաւ իսէ կինէ կինէ երվօրացին ես տալ
տուաւ առած ֆողերն ու Կիրիան ալ տիշ քիբասի տվաւ. հունանին,
դիտցած լընիք ուր կինէ Օսմանցուն գրլօլը կ'անցընին պօլընտու-
ռախը...

Վերջապէս կ'որոշուի բոլոր օսմանցի տարրերու համեմատ զոր-
ժակցութեամբ ցամաք ոտք գնող Իտալացիները Սարայ-Պալատէն
ձովը թափել... եթէ ողջ մնան:

«Զոռնա», Կ. Պոլիս 12 Ապրիլ 1912

Վ Ե Ր Զ

ՓՆՏՈՒԵՑԷՔ ՑՐՈՒԻԶՆԵՐԷՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵՆՍԻ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԱՌՋԵԻ

ԿԱՄ ԲԵՐԱՅԻ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊՐԱԿ ԱՌ ՊՐԱԿ

Ա. ՊՐԱԿԸ 5 ԴՐՈՒՇ

504

մ. ք

5775

2013

